ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ՀԱՆՐԱՊԵՏՈՒԹՅԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹՅՈՒՆ

ՀԱՍՏԱՏՈՒՄ ԵՄ.

ՀՀ կրթության և գիտության

նախարար՝ Ա. Աշոտյան

«____ »______________________2009թ.

ՀՀ պետ. գրանցման թ.______________

ԲԱՐՁՐԱԳՈՒՅՆ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԿՐԹՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ՉԱՓՈՐՈՇԻՉ

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅՈՒՆԸ՝ 311102 – ՍՆՆԴԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ

ՈՐԱԿԱՎՈՐՄԱՆ ԱՍՏԻՃԱՆԸ՝ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ-ԲԱԿԱԼԱՎՐ

ԵՐԵՎԱՆ 2009

1. 311102 – ՍՆՆԴԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԲՆՈՒԹԱԳԻՐԸ

1.1. 311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում

մասնագիտությունը հաստատված է Հայաստանի Հանրապետության կառավարության 2007թ. օգոստոսի 30-ի թիվ 1038-Ն որոշմամբ

1.2. Շրջանավարտի որակավորումը՝ Տնտեսագիտության բակալավր

311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի յուրացման նորմատիվային տևողությունը՝ 4 տարի 8 ամիս է

1.3. Շրջանավարտի որակական բնութագիրը

311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագետը ԲՈՒՀ-ն ավարտելուց հետո կարող են զբաղեցնել տնտեսագետի, արտադրական, սպասարկող, խորհրդատվական կազմակերպությունների մենեջերի պաշտոններ, զբաղվի հասարակական-քաղաքական, գիտա-մանկավարժական գործունեությամբ:

1.3.1. Մասնագիտության գործունեության բնագավառը

Սննդարդյունաբերության տնտեսագիտության բակալավրը իր գործունեությունը իրականացնում է սննդարդյունաբերության ճյուղերում, բաժնետիրական ընկերություններում, գյուղատնտեսական հումքերի մթերման, պահպանման, վաճառահանման, պետական, կոոպերատիվ, արտադրական և սպասրկող ձեռնարկություններում, ագրո-արդյունաբերական համատեղ, խորհրդատվական, նորմատիվային , նախագծային, ֆինանսա-վարկային, բանկային, ապահովագրական, հարկային, մաքսային համակարգերում, գիտահետազոտական և ուսումնական

հաստատություններում, ինչպես և մարզերի ու առանձին համայնքների, հանրապետության կառավարման մարմիններում, կարող է ինքնուրույն հիմնի և վարի ագրովերամշակման բիզնեսի ծառայություն, արտադրություն:

1.3.2. Մասնագիտական գործունեության օբյեկտները

Սննդարդյունաբերության կենտրոնական, մարզային և համայնքային կառույցներ, սննդարդյունաբերության ձեռնարկությունները և նրանց սպասարկող ենթակառույցները, գիտական կենտրոնները, ուսումնական և գիտական հաստատությունները, սննդարդյունաբերության մարքեթինգային և պարենային պահուստային ֆոնդերի ստեղծման և պահպանման ծառայությունները, ֆինանսահարկային, վարկային, մաքսային, արտաքին տնտեսական կապերի, խորհրդատվական, ապահովագրական ծառայություններ:

1.3.3. Մասնագիտական գործունեության տեսակները

311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը սույն կրթական չափորոշիչներով սահմանված հիմնարար և մասնագիտական պատրաստությանը համապատասխան կարող է կատարել մասնագիտական գործունեության հետևյալ տեսակները.

- ձեռնարկության /կազմակերպության/ տնտեսագետ,

- խորհրդատվական գործակալ,
- համակարգչային օպերատոր,
- ֆինանսավարկային, հարկային, վիճակագրական ծառայության մասնագետ,
- սննդարդյունաբերության ձեռնարկության և նրա հումքի մատակարար ձեռնարկությունների /կազմակերպությունների/ մենեջերներ, մարքեթոլոգ,
- կազմակերպիչ-կառավարիչ,
- գիտական աշխատող, մանկավարժ,:

1.3.4. Մասնագիտական գործունեության ընդհանրական խնդիրները

311102- Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավրը պետք է պատրաստ լինի հետևյալ մասնագիտական խնդիրների լուծմանը.

ա/ մասնագիտական գործունեություն.

- կատարի SWOT վերլուծություն, բացահայտի ճյուղի պարենային քաղաքականության թույլ կողմերը, հնարավորությունները, խոչընդոտները և օգնի պետական պարենային քաղաքականության մշակմանը և կենսագործմանը,
- օգնի ձեռնարկություններին ընտրելու նվազագույն ռեսուրսներ, բացահայտի արտադրության արդյունավետության բարձրացման չօգտագործված ռեսուրսները,
- օգնի մշակելու ձեռնարկության ապրանքային քաղաքականությունը, դիվերսիֆիկացնելու արտադրությունը, արդյունավետ հարմարվելու շուկայի հարափոխ պահանջներին,
- մշակի ձեռնարկության շուկայում գոյատևելու ռազմավարությունն ու մարտավարությունը:

բ/ կազմակերպա-կառավարչական գործունեություն

Տնտեսագիտականից զատ, ունենալով տեխնոլոգիական որոշակի պատրաստվածություն կարողանա ձեռնարկության մյուս ծառայությունների /արտադրության, մարքեթինգային, նոու-հաուի գիտա-նախագծային/ մշակի կոլեկտիվի աշխատանքի բիզնես-ծրագրեր, հաշվարկի դրանց նպատակահարմարությունը, տնտեսապես հիմնավորվածությունը, շուկայական ռիսկը, կազմակերպի կոլեկտիվի ծառայությունների տնտեսագիտական և մարքեթինգային ուսուցում:

գ/ Գիտահետազոտական գործունեություն .

Արտադրական, գիտա-հետազոտական, գիտա-մանկավարժական ոլորտում հետազոտությունների խնդրի դնում, մեթոդիկայի մշակում, տեղեկատվության ընտրություն, սոցիալ-տնտեսական գործընթացների էկոնոմաթեմատիկական մոդելավորում, արդյունքները ներկայացնի հասարակական լայն քննարկման և ներկայացնի առաջարկություններ,

դ/ Գիտամանկավարժական գործունեություն

Կարող է դասավանդել դպրոցներում, քոլեջներում, աշխատի բուհի ուսումնա-օժանդակ աշխատողի պաշտոնում, իր որակավորումը բարձրացնի մագիստրատուրայում:

1.3.5. Որակավորման պահանջները

Մասնագիտական խնդիրներ լուծելու շրջանակներում տնտեսագիտության բակալավրը կատարում է հետևյալ գործառույթները.

- մասնակցություն սննդարդյունաբերական ճյուղի տնտեսական քաղաքականության ռազմավարական և մարտավարական ծրագրերի ստեղծման և հիմնավորման,
- ձեռնարկությունների և կազմակերպությունների արտադրա-ֆինանսական բիզ

նես-ծրագրերի կազմում և ներկայացում,
- տնտեսավարման տարբեր ձևերի արտադրական և կազմակերպական կառուցվածքների գնահատում և այլընտրանքի ներկայացում,
- արտադրական, սպասարկման, նյութական ծախսումների և ժամանակի հիմնավորված նորմաների սահմանում,
- արտադրության կազմակերպման գիտական ռեժիմի սահմանում, նվազագույն ռեսուրսների ընտրություն,
- սննդի վերամշակող ձեռնարկության հումքային բազայի տեղաբաշխման օպտիմալացում,
- ձեռնարկության, առանձին արտադրամասի արտադրական և աշխատանքային գործընթացների կազմակերպում և առաջադիմական ձևի առաջադրում,
- ձեռնարկության արտադրանքների իրացման ապրանքային շղթաների արդյունավետ ուղղությունների և ձևերի առաջադրում,
- տեխնիկա-տեխնոլոգիական, կազմակերպա-կառավարչական նոու-հաուի ներկայացում:

Տնտեսագիտության բակալավրը պետք է քաջատեղյակ լինի.
- իր մասնագիտական գործունեության բնագավառին վերաբերվող օրենսդրական դաշտին, նորմատիվային-տեղեկատվական նյութերին, ճյուղի կայուն զարգացման ռազմավարական ծրագրերին, դրանց կենսագործման մեխանիզմներին,
- սննդարդյունաբերական տվյալ ճյուղի արտադրության նորագույն տեխնոլոգիական նոու- հաուի վարման առաջադիմական համակարգին, տեղեկատվական, տեխնոլոգիական արտադրաքնի որակի գնահատման ցուցանիշներին և դրանց պայմանավորող գործոններին,
- ճյուղի և ձեռնարկության միկրո և մակրոմիջավայրում գործող ուժերին, արտաքին տնտեսական կապերին, բնաօգտագործման էկոնոմիկայի հիմնահարցերին,
- ֆինանսա-վարկային, հարկային, ապահովագրական համակարգային քաղաքականությանը,
- պայմանագրային և պատենտային հարաբերություններին,
- արտադրանքը սպառողին հասցնելու, շուկայում ապրանքի գաղափարը ներկայացնելու, արդյունավետ ապրանքաշարժի գործընթացներին,
- արտադրության արդյունավետության և շուկայական ռիսկի որոշման ժամանակակից մեթոդներին, ցուցանիշներին:

1.4. Շրջանավարտի կրթությունը շարունակելու հնարավորությունը

311102- սննդարդյունաբերության տնտեսագիտություն և կառավարում մասնագիտությամբ բարձրագույն մասնագիտական կրթության հիմնական կրթական ծրագիրը յուրացրած տնտեսագիտության բակալավրը պատրաստ է կրթությունը շարունակել՝
-կրճատված ժամկետում ստանալու բակալավրի որակավորման աստիճան՝ 2-րդ մասնագիտության գծով
-մագիստրատուրայում ստանալու մագիստրոսի որակավորման աստիճան
-մագիստրատուրան ավարտելուց հետո ասպիրանտուրայում ստանալու գիտությունների թեկնածուի, դոկտորանտուրայում գիտությունների դոկտորի գիտական աստիճան

2.Դիմորդի պատրաստականությանը ներկայացվող պահանջները

-դիմորդը պետք է ունենա լրիվ միջնակարգ կամ միջին մասնագիտական կրթություն, դա հաստատող պետական կամ դրան հավասարեցված նմուշի վկայական

3. 311102- Սննդարդյունաբերության տնտեսագիտություն և կառավարում մասնագիտության տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման կրթական հիմնական ծրագրին ներկայացվող ընդհանուր պահանջները
3.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը մշակված է սույն պետական կրթական չափորոշիչներով և ներառում է մասնագիտության ուսումնական պլանը ուսումնական դասընթացների և ուսումնա-արտադրական պրակտիկաների ծրագրերը:
3.2. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագրի բովանդակության պարտադիր նվազագույնի իրականացման պայմաններին և ուսումնասիրության ժամկետներին ներկայացվող պահանջները կանոնակարգվում են սույն պետական կրթական չափորաշիչներով:
3.3. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը ձևավորվում է հանրապետական, բուհական և ուսանողի կողմից ընտրովի և ֆակուլտատիվ բաղադրիչների դասընթացներից:
3.4. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական ծրագիրը ներկայացվում է հետևյալ կրթահատվածներով

ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿՆԵՐԸ
-ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ տնտեսական՝ ՀՍՏ
-ընդհանուր մաթեմաթիկական և բնագիտական՝ ԸԲ
-ընդհանուր մասնագիտական՝ ԸՄԴ
-մասնագիտական՝ ՄԴ
-ինչպես նաև եզրափակիչ պետական որակավորումը:
3.5. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման ծրագրի բուհական հիմնական բաղադրիչների բովանդակուրյունը պետք է ապահովի շրջանավարտի պատրաստությունը պետական կրթական սույն չափորոշիչով սահմանված որակավորման բնութագրին համապատասխան:

4.311102 - Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում մասնագիտությամբ Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման կրթական ծրագրի հիմնական բովանդակության նվազագույնի ներկայացվող պահանջները

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՀՈՒՄԱՆԻՏԱՐ ԵՎ ՍՈՑԻԱԼ-ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ
1.–ֆիզիկական կուլտուրա
2.-հայ ժողովրդի պատմություն
3. – հայոց լեզու և հայ գրականության
4. – ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ
5. – օտար լեզու
6. – մշակութաբանություն
7. – քաղաքագիտություն
8. – իրավագիտություն
9. - փիլիսոփայություն
10. – տնտեսագիտական սոցիոլոգիա
11 – տնտեսագիտության տեսություն

. ԲՈՒՀԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

Դասընթացների անվանումը և բաժինների հիմնական թեմաների բովանդակության սեղմագիրը

1 - Ֆիզիկական կուլտուրա 136 ժամ

Ֆիզիկական կուլտուրան ուսանողների ընդհանուր կուլտուրական և մասնագիտական պատրաստվածության գործընթացում: Նրա սոցիալ-կենսաբանական հի-մունքները: Ֆիզիկական կուլտուրան և սպորտը որպես հասարակական երևույթներ:

Հայաստանի Հանրապետության օրենսդրությունը ֆիզիկական կուլտուրայի մասին: Անհատի ֆիզիկական կուլտուրան:

Ուսանողի առողջ կենսակերպի հիմքերը: Աշխատունակության օպտիմալացման նպատակով ֆիզիկական կուլտուրայի միջոցների օգտագործման առանձնահատկութ-յունները:

Ընդհանուր ֆիզիկական և հատուկ պատրաստությունը ֆիզիկական դաստիա-րակության համակարգում:

ՍՊՈՐՏ. Սպորտի կամ ֆիզիկական վարժությունների համակարգի անհա-տական ընտրություն:

Ուսանողների մասնագիտական-կիրառական, ֆիզիկական պատրաստությունը:

Ինքնուրույն պարապմունքների մեթոդիկայի հիմունքները և սեփական օրգանիզմի վիճակի ինքնավերահսկումը:

2. Հայ ժողովրդի պատմություն 4 կրեդիտ 120ժամ

Պատմական գիտության էությունը, մեթոդները: Հայրենական պատմությունը անցյալում և ներակյում: Հայոց պատմությունը որպես համաշխարհային պատմության անքակտելի մաս:

Առարկայի պարբերացումը, ուսումնասիրության մեթոդները: Հայ և օտար աղբյուրները Հայաստանի և հայերի մասին: Հայ ժողովրդի ծագումը և կազմավորումը:

Հին հայականան պետության կազմավորման ու զարգացման փուլերը: Արարատյան թագավորության կազմավորումը և անկումը (9-6-րդ դդ. մ.թ.ա.): Երվանդունիների (հայկազյան) համահայկական պետությունը: Աքեմենյան Պարսկաստանը և Երվանդունիները: Ալեքսանդր Մակեդոնացին և հելլենիզմը Հայաստանում: Արտաշեսյան արքայատոհմի հաստատումը և Արտաշես 1-ին քաղաքական գործիչը: Տիգրան Մեծ Արտաշեսյան արքայատոհմի անկումը և Արշակունիների արքայատոհմի հաստատումը: Հին հայկական մշակույթը: Արշակունիների անկումը, Հայաստանի բաժանումները: Քրիստոնեության ընդունումն ու հայոց գրերի գյուտը որպես ազգի գոյապահպանության կռվաններ:

Հայ ժողովրդի պայքարը հանուն անկախության վերականգնման

5- 9-րդ դարերում: Հայ ժողովրդի ազատագրական պայքարը ընդդեմ պարսկա-բյուզանդական բռնատիրության և ձուլման քաղաքականության 5-6-րդ դարերում: Արաբական արշավանքները Հայաստան և ժողավրդական ապստամբությունները 8-9-րդ դարերում: Հայկական մշակույթը 5-8-րդ դարերում:

Բագրատունիների թագավորության հիմնումն, ամրապնդումը, վերելքը և անկումը: Սելջուկ-թուրքերի արշավանքները և Զաքարյանների իշխանությունը:

Կիլիկիայի հայկական պետությունը (11-14-րդ դդ.): Ռուբինյան իշխանությունը և թագավորության հռչակումը Կիլիկիայում: Հայ-մոնղոլական դաշինքը, Եգիպտական արշավանքները և թագավորության անկումը:

Հայ ազատագարական շարժումները 16-18-րդ դդ.: Հայաստանի 1-ին և 2-րդ

բաժանումները Պարսկաստանի և Թուրքիայի միջև: Ազատագրական շարժումների սկիզբը և հետագա ծավալումը 17-18-րդ դարերում: Իսրայել Օրի: Ազատագրական պատերազմներն Արցախում և Սյունիքում 1720-ական թվ. և դրանց վախճանը: Հովսեփ Էմինը և հայ ազատագրական շարժումը: Հայաստանի ազատագրության ծրագրերը: Հայկական մշակույթը 15-18-րդ դարերում:

Հայաստանը 19-րդ դարի առաջին կեսին: 1804-1813թթ. և 1826-1828թթ. ռուս-պարսկական պատերազմները և արևելյան Հայաստանի նվաճումը Ռուսաստանի կողմից: 1806-1812թթ. և 1828-1829թթ. ռուս-թուրքական պատերազմները և Հայաստանը: Պարսկահայերի և արևմտահայերի ներգաղթը:

Հայ ժողովրդի սոցիալ-տնտեսական ու քաղաքական դրությունը 19-րդ դարի երկրորդ կեսին: Հայ հասարակական-քաղաքական միտքը 1850-1860-ական թվ.: 1877-1878թթ. ռուս-թուրքական պատերազմը և հայկական հարցի միջազգայնացումը: Հայ քաղաքական կուսակցությունների ձևավորումը, նրանց ծրագրերն ու գործելակերպը: Արևմտահայերի զանգվածային կոտորածները 1895-1896թթ.: Հայկական մշակույթը 19-րդ դարում:

Հայ ժողովուրդը առաջին աշխարհամարտի տարիներին: Հայկական հարցը 1912-1914թթ.: Առաջին աշխարհամարտի սկիզբն ու ընթացքը: Հայոց ցողասպանության թուրքական ծրագիրն ու իրագործման փուլերը: Մեծ եղեռնը: Հայ ժողովրդի ինքնապաշտպանական մարտերը: 1917թ. փետրվարյան, հոկտեմբերյան հեղափոխությունները և Հայաստանը:

Հայաստանի առաջին հանրապետությունը (1918-1920թթ.): Հայ ժողովրդի 1918 թ. մայիսյան հերոսամարտերը և Հայսատանի առաջին հանրապետության հռչակումը: Հանրապետության սոցիալ-տնտեսական հասարակական-քաղաքական և մշակութային կյանքը: Արտաքին քաղաքականությունը: Սևրի պայմանագիրը: Թուրք-հայկական պատերազմը: Հանրապետության անկումը:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1920-1940թթ.: Խորհրդային իշխանության հաստատումը, առաջին քայլերը և տնտեսական ու քաղաքական կարևոր իրադարձությունները: Բռնաճնշումները և դրանց հետևանքները:

Հայ –ժողովուրդը երկրորդ աշխարհամարտի տարիներին: Պատերազմի սկիզբը: Հայրենական Մեծ պատերազմը: Հանրապետության տնտեսության վերակառուցումը պատերազմի պահանջներին համապատասխան: Հայ ժողովրդի մասնակցությունը պատերազմին: Թիկունքի հերոսական աշխատանքը: Սփյուռքահայերի մասնակցությունը երկրորդ համաշխարհային պատերազմին: Հայրենական Մեծ պատերազմի ավարտը: Հայկական հարցը Պոտսդամի կոնֆերանսում:

Հայաստանի խորհրդային հանրապետությունը 1945-1991թթ.: Երկրի տնտեսության վերականգնումը: Հայաստանի Խրուշչովյան բարենորոգումների, Բրեժնևյան հասարակական-քաղաքական կյանքի լճացման տարիներին:

Գորբաչովյան վերակառուցման քաղաքականությունը, Արցախյան շարժումը և Սպիտակի ավերիչ երկրաշարժը:

Հայաստանի Հանրապետությունը 1991-2003թթ.: ԽՍՀՄ փլուզումը: Հայաստանի երկրորդ հանրապետության հռչակումը: Հողի սեփականաշնորհումն ու ձեռնարկությունների ապապետականացումը: Անցումը շուկայական հարաբե - րություններին: Թույլ տրված սխալներն ու հետևանքները: Հանրապետության արտաքին քաղաքականությունը: Ցեղասպանության ճանաչման գործընթացը: Արցախյան հիմնահարցը: Հայրենիք-սփյուռք կապերը: Հայկական մշակույթը:

3. Հայոց լեզու և հայ գրականություն 4 կրեդիտ 120ժամ

Լեզվի հիմնական գործառնությունները, լեզուն որպես մարդկային մտածողության արտահայտման ու մտքերի ձևավորման միջոց, որպես հաղորդակցութ-

յան միջոց, որպես մշակութային արժեքների ստեղծման, պահպանման ու կուտակման միջոց, որպես հասարակական-քաղաքական միտումների կրող:

Աշխարհի լեզուները և լեզվաընտանիքները, հայոց լեզվի տեղը հնդեվրոպական լեզվաընտանիքում:

Հայոց լեզվի զարգացման պատմական շրջանները (գրաբար, միջին հայերեն, ժամանակակից հայոց լեզու՝ արևելահայ և արևմտահայ գրական լեզուներ): Հայոց գիրը և գրչությունը: Մեսրոպյան այբուբենի ստեղծման համազգային պատմական նշանակությունը:

Ուղղագրության, կետադրության և ուղղախոսության ժամանակակից համակարգերը, որպես գրավոր և բանավոր խոսքի կարևորագույն չափանիշներ:

Խոսքի կուլտուրայի հիմքերն ու բաղկացուցիչները. ոճաբանություն և ճարտասանական արվեստի հիմունքները:

Ժամանակակից հայերենում ոճի հիմնական տեսակների բնութագրումը. գործառնական, իրադրական և անհատական ոճեր:

Գործառնական ոճեր:

Առօրյա խոսակցական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գրական լեզվի ներկա վիճակի և նրա հետագա զարգացման ընթացքի առումով առօրյա խոսակցական ոճի ազդեցության դրական և բացասական միտումները: Ժմանակակից հայոց գրական լեզվի անաղարտության պահպանման հիմնական խնդիրները:

Գիտական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Գիտական և կրթական-ուսումնական ոլորտների գործունեության լեզվական-խոսքային չափանիշները:

Վարչագործարարական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Վարչատնտեսական, օրենսդիր, օրինաստեղծ և պետական կառավարման, ինչպես նաև քաղաքական, միջազգային, դիվանագիտական ոլորտներում կիրառվող լեզվական-խոսքային չափանիշների առանձնահատկությունները: Այդ ոլորտներին վերաբերող փաստաթղթերի կազմման և դրանց համակարգման հիմնական սկզբունքները: Գովազդային տեքստերի ձևավորման և դրանց մատուցման հիմնական եղանակները:

Հրապարակախոսական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Հուզական- հոգեբանական ներգործության և փաստարկվածության ու տրամաբանական մոտեցումների համադրումը որպես այդ ոճի գործառության հիմնական սկզբունք:

Գեղարվեստական ոճի ընդհանուր բնութագիրը: Այդ ոճի հիմնակնա չափանիշների պարզաբանումը հայ և համաշխարհային գրական մեծագույն արժեքների ճրինակով:

Ճարտասանական արվեստի պատմության և հիմնական սկզբունքների համառոտ ակնարկ:

Ճարտասանական արվեստի կազմախոսական-բնախոսական հիմքերը. ձայնի դրվածքը, շնչառության տեխնիկան, հնչյունի ձևավոնման և արտաբերման տեխնիկան ու կուլտուրան: Խոսքի կազմակերպման հոգեբանակն, հուզական և տրամաբանակն մեխանեզմները:

4. Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ 4 կրեդիտ 120ժամ

Գյուղատնտեսության համար մասնագետներ պատրաստելու խնդիրները որոշարկում են «Ռուսաց լեզու» դասընթացի հաղորդակցական և պրակտիկ բնույթը անհատական խոսքի և երկխոսության, ընթերցելու և գրելու, ընկալման և խոսակցական ունակությունների ձևավորումը և զարգացումը:

Գործառնական -իմաստաբանական հիմքի վրա խմբավորված քերականական գիտելիքների ուսուցումը դիտակտիկ սկզբունքների և ուսումնական նյութի բաշխվածության հաշվառումը: Նվազագույնի հասցված բառային քերքկանական նյութի մատուցումը որպես խոսքի կուլտուրայի կատարելագործման, խոսակցա-

կան սխալների կանխատեսման և դրանց վերացման լեզվական հիմք:

Ուսուցանվող լեզվի երկրի մշակույթը և ավանդույթները:

Խոսքի բարեկանոնության (կանոնավարության) տարբեր միջոցների կիրառումը որոշակի իրավիճակներում:

Խոսելու ունակությունը. անհատական խոսքի և երխոսության կազմակերպումը օգտագործվող պարզ բառային-քերականական միջոցների կիրառմամբ:

Հրապարակային խոսքի հիմունքները (բանավոր հաղորդում, զեկույց և այլն):

Խոսքի ընկալումը. անհատական խոսքի և երկխոսության ըմբռնումը կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման ոլորտներում:

Ընթերցանություն. տեքստերի տեսակները, ոչ բարդ տեքստեր և մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքի ունակություն. համառոտագրում, ռեֆերատ, հաղորդում, դրույթներ: Վարչագործարարական ոճ (դիմում, ստացական, արձանագրություն, տեղեկանք և այլն):

5. Օտար լեզու 8 կրեդիտ 240 ժամ

Անգլերեն լեզու

Հնչյունների արտասանության, ինտոնացիայի, շեշտադրական համակարգի և ուսուցանվող լեզվում խոսքի ռիթմի յուրահատկությունը, տառադարձության ընթերցանությունը:

Ընդհանուր և տերմինաբանական բնույթի 2000 ուսուցողական բառային միավորով բառապաշարի նվազագույն:

Ընդհանուր կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, ընդհանուր գիտական, պաշտոնական և այլն/ հասկացություն բառապաշարների տարբերակման մասին:

Հասկացություն բառակազմական հիմնական միջոցների մասին:

Հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների, դարձվածաբանական միավորների մասին:

Գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց իմաստի աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովող քերականական երևույթներ:

Ուսումնասիրվող լեզվի երկրների մշակույթը և սովորույթները:

Բանավոր խոսքը: Պաշտոնական և ոչ պաշտոնական շփման ընդհանուր հաղորդակցական իրադրություններում առավել չափով օգտագործվող հարաբերականորեն պարզ բառային-քերականական միջոցների օգտագործումը երկխոսության մեջ և անհատական խոսքում: Հրապարակային խոսքի հիմունքները /բանավոր հաղորդում, զեկույց/:

Ունկնդրում: Կենցաղային և մասնագիտական հաղորդակցման բնագավառներում երկխոսության և անհատական խոսքի ըմբռնումը:

Ընթերցանություն: Տեքստերի տեսակները. ոչ բարդ գործնական բնույթի և լայն մասնագիտական ուղղվածության տեքստեր:

Գրավոր խոսքը: Խոսքային ստեղծագործությունների տեսակները. կենսագրություն, փոքր զեկույցներ, անձնական նամակ, գործնական նամակ, ռեֆերատ:

Գերմաներեն լեզու

Ծրագիրը ենթադրում է գերմաներեն լեզվի իմացության գործնական կիրառում, լեզվին բնորոշ ճիշտ շեշտադրություն և արտասանություն: Քերականական անհրաժեշտ գիտելիքների ձեռք բերումը, նրանց կիրառումը բանավոր խոսքում և

թարգմանչական աշխատանքում: Ուսուցողական ընդհանուր բառապաշարի և տերմինաբանական բնույթի 2000 բառային նվազագույն միավոր:

Բառապաշարի տարբերակում ըստ կիրառման բնագավառի /կենցաղային, տերմինաբանական, գիտական, պաշտոնական/:

Ընդհանուր հասկացություն բառակազմությանը վերաբերող միջոցների մասին:

Ընդհանուր հասկացություն ազատ և կայուն բառակապակցությունների և դարձվածաբանության վերաբերյալ:

Քերականական հմտությունների իմացությունը գրավոր և բանավոր հաղորդակցության ժամանակ առանց աղճատման ընդհանուր բնույթի հաղորդակցումն ապահովելու համար:

6. Մշակութաբանություն 2 կրեդիտ 60ժամ

Ժամանակակից մշակութաբանության կազմը և կառուցվածքը, մշակույթի փիլիսոփայությունը և մշակութային մարդաբանությունը: Մշակութաբանությունը և մշակույթի պատմությունը, տեսական և կիրառական մշակութաբանության հետազոտությունների մեթոդիկան: Մշակութաբանության հիմնական հասկացությունները, մշակույթ, քաղաքականություն, մշակույթի ձևաբնաություն, գործառնություններ և սուբյեկտներ, մշակույթի ծագումնաբանությունը և դինամիկան: Մշակույթի լեզուն և խորհրդանիշները, միջմշակութային հղորդակցում, մշակութային արժեքներ և ավանդույթներ, աշխարհի մշակութային պատկերը: Մշակույթի սոցիալական ինստիտուտներ, մշակութային նույնականությունը և արդիականացումը, մշակույթների տիպաբանությունը: էթնիկական, ազգային, վերնախավային և զանգվածային մշակույթներ, մշակույթների արևելյան և արևմտյան տիպերը առանձնահատուկ և միջին մշակույթներ: Տեղային մշակույթներ, ժամանակակից համաշխարհային գործընթացներում մշակութային ընդհանրացման միտումները: Մշակույթը և բնությունը, մշակույթը և անհատը, մշակույթը և հասարակությունը, մշակույթը և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները:

7. Քաղաքագիտություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Քաղաքագիտության օբյեկտը և առարկան, մեթոդները և գործառնությունները: Քաղաքագիտության և այլ հասարակագիտական առարկաների փոխհարաբերությունները l Քաղաքական ուսմունքների հիմնական փուլերը (Անտիկ Աշխարհի, միջնադար, նոր և նորագույն շրջան): Հայ քաղաքական մտքի ավանդույթները, արմատները, սոցիոմշակութային հիմքերը: Արդի քաղաքագիտական դպրոցները:

Քաղաքականություն և քաղաքական իշխանություն: Քաղաքական իշխանության իրականացման մեխանիզմը, արդյունավետությունը և լեգիմիտությունը: Քաղաքական համակարգ: Քաղաքական ռեժիմ (վարչակարգ): Դեմոկրատիայի ժամամակակից տեսությունններն ու մոդելները: Պետություն, գործառույթները, ձևերը: Պետական իշխանության մարմինները Հայաստանում: Իրավական և սոցիալական պետություն: Խորհրդարան և խարհրդարականություն: Կառավարման նախագահական, կիսանախագահական և խորհրդարանական ձևերի համեմատական վերլուծությունը:

Քաղաքական իշխանության սոցիալական սուբյեկտները: Շահերի խմբեր, քա-ղաքական լիդերություն և քաղաքակն լիդերներ, էլիտա: Ընտրություններ և ընտրական համակարգեր: ՀՀ ընտրական համակարգը: Քաղաքական կուսակցություններ և կուսակցական համակարգեր: Բազմակուսակցական համակարգի կայացումը Հայաստանում: Քաղաքական գործընթացներ: Քաղաքական արդիա-

կանացում: Քաղաքական արդիականացման առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Քաղաքական կոնֆլիկտներ և դրանց լուծման ուղիները: Քաղաքական տեխնոլո-գիաներ:

Համաշխարհային քաղաքական գործընթացներ և միջազգային հարաբե-րութ-յուններ: Արդի համաշխարհային հարաբերությունների աշխարհաքաղաքա-կան վերլու-ծություն: Հայաստանի ազգային շահերը նոր աշխարհաքաղաքական իրավիճակում:

Քաղաքական գլոբալիստիկա. ընդհանուր բնութագիրը, համամարդկային հիմնահարցերի լուծման քաղաքական ուղիները: Քաղաքական կանխատեսում:

8. Իրավագիտություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Պետությունն ու իրավունքը: Պետության և իրավունքի ծագումը, էությունը, հատկանիշները, գործառույթները, կառուցակարգը, ձևերը: Իրավունքի նորմերը և աղբյուրները: Նորմատիվային իրավական ակտերի հասկացությունը, տեսակնե-րը: Օրինականության հասկացությունը:

Հայաստանի Հանրապետության իրավունքի համակարգը: Իրավունքի ճյուղե-րը: Սահմանադրական իրավունք:

Քաղաքացիական իրավունք: Իրավաբանական անձինք: Սեփականության իրավունք: Գրավի իրավունք: Գործարքներ և ներկայացուցչություն: Պարտավո-րություններ: Պայմանագիր: Ժառանգական իրավունք:

Աշխատանքային իրավունք: Վարչական իրավունք: Քրեական իրավունք: Հողային իրավունք: ՀՀ Հողային օրենսդրությունը:

ՀՀ դատական համակարգը: Դատախազության մարմինների համակարգը: ՀՀ ոստիկանության մարմինները: Արդարադատությունը և դրա խնդիրները:

Քաղաքացիական դատավարության իրավունքը: Քրեական դատավա-րության իրավունքը:

Միջազգային իրավունք: Միջազգային իրավունքի սկզբունքները և սուբյեկտ-ները: Միջազգային պայմանագրեր: Միջազգային իրավունքի աղբյուրները:

9. Փիլիսոփայություն 4 կրեդիտ 120

Փիլիսոփայության առարկան, տեղը և դերը մշակույթում:

Փիլիսոփայության կայցումը, փիլիսոփայական, դպրոցների և հիմնական ուղղությունների պատմական զարգացման հիմնական փուլերը, փիլիսոփայական գիտե-լիքների կառուցվածքը: Ուսմունք կեցության ինքնակազմակերպվածությու-նը: Իրականի և վերացականի հասկացությունները՝ տարածություն և ժամանակ, շարժում և զարգացում, դիալեկտիկա, դետերմինիզմ և ինդետերմինիզմ, դինամի-կա և վիճակագրական օրինաչափությունները, աշխարհի մասին գիտական, փիլի-սոփայական և կրոնական պատերացումները:

Մարդը և հասարակությունը, մշակույթը, մարդը և բնությունը: Հասարակութ-յունը և նրա կառուցվածքը, քաղաքացիական հասարակություն և պետություն, մարդը սոցիալական կապերի համակարգում:

Մարդը և պատմանական գործընթացը, անհատը և զանգվածները, ազա-տություն և անհրաժեշտություն, հասարակական զարգացման հասարակարգային և քաղաքակրթական հայեցակարգերը:

Մարդկային կեցության իմաստը. բնություն և ազատություն, ազատություն և պատասխանատվություն, բարոյականություն:

Ճշտություն և իրավունք, բարոյական արժեքներ, տարբեր մշակույթներում կատարյալ անհատի մասին պատկերացումները:

Գեղագիտական արժեքներ և նրանց դերը մարդկային կյանքում, կրոնական արժեքներ և խղճի ազատություն:

Գիտակցություն և իմացություն, ինքնագիտակցություն և անհատականություն: Իմացություն, ստեղծագործություն և պրակտիկա, հավատ և գիտելիք, հասկացողություն և բացատրություն: Ռացիոնալությունը և իռացիոնալությունը իմացության գործունեությունում: Ճշմարտության հիմնախնդիրը. իրականություն, մտածողություն, տրամաբանություն և լեզու, գիտական և ոչ գիտական իմացություն, գիտականության չափանիշներ: Գիտական իմացության կառուցվածքը, մեթոդը և ձևերը, զարգացման միտումները: Գիտական հեղաշրջումները և ռացիոնալության տիպերի փոփոխությունը, գիտությունը և տեխնիկան: Մարդկության ապագան և արդիականության գլոբալ հիմնախնդիրները. քաղաքակրթությունների փոխազդեցությունը և ապագայի պատկերը:

10 - Տնտեսագիտական սոցիոլոգիա 2 կրեդիտ 60 ժամ

Դասընթացը ընդգրկում է հետևյալ թեմաները՝

- սոցիոլոգիան որպես գիտություն, ուսումնասիրության առարկան, օբյեկտը, խնդիրները, գործառույթները: Սոցիոլոգիայի զարգացման փուլերը և դպրոցները,
- ուսումնասիրության մեթոդները: Ընտրանք: Փաստաթղթերի վերլուծություն, դիտում, հարցում: Հետազոտության արդյունքների վերլուծություն,
- տնտեսական մոտիվացիա և ռացիոնալիզմի տիպեր: Պահանջմունքների դասակարգման Ա.Մասլոուի սանդղակի բնութագրությունը,
- աշխատաշուկայի ձևավորումը և զարգացումը սոցիոլոգիայում: Գործազրկության ձևերը և դրա սոցիալ-հոգեբանական հետևանքները,
- տնտեսական ադապտացիա, դրա ձևերը և էտապները: Ադապտացիայի ղեկավարման օբյեկտիվ և սուբյեկտիվ գործոնները,
- աշխատանքային կոնֆլիկտներ: Կոնֆլիկտների ծագման պատճառները, ձևերը և լուծման ուղիները,
- սոցիալ-տնտեսական շերտավորում, դրա պատճառները, չափանիշները, ձևերը,
- գործարարության հիմնախնդիրները, զարգացման պատմական տիպերը: Գործարարի սոցիալ-հոգեբանական կերպարի բնութագրությունը,
- մարդը տնտեսական գաղափարախոսության համակարգում: Տնտեսական գաղափարախոսության ձևերը,
- փող, ֆինանսներ, բորսա, հարկեր: Դրանց սոցիալ-հոգեբանական տեսանկյունները:

11 - Տնտեսագիտության տեսություն 12 կրեդիտ 360 ժամ

Տնտեսագիտության տեսության ընդհանուր հիմունքները: Առարկան, գործառույթները և մեթոդները: Տնտեսագիտության տեսության զարգացման հիմնական փուլերը: Տնտեսական մտածելակերպ: Բարիքը, պահանջմունքները, ռեսուրսները: Արտադրության գործոններ: Տնտեսական ընտրություն: Տնտեսական հարաբերություններ: Սեփականություն և տնտեսավարում: Տնտեսական համակարգեր: Արտադրական հնարավորությունների կորեր: Տնտեսական արդյունավետություն: Տնտեսական ռազմավարություն և քաղաքականություն:

Միկրոտնտեսագիտություն: Շուկա: Առաջարկի և պահանջարկի օրենք: Անհատական և շուկայական պահանջարկ, հավասարակշռված գին: Սպառողի և արտադրողի ավելցուկներ, սպառողի և արտադրողի վարքագծերի տեսությունները: Պահանջարկի գործոնները: Եկամտի էֆեկտ և փոխարինման էֆեկտ: Առաձգականություն: Առաջարկը և նրա գործոնները: Սահմանային արտադրողականության անկման օրենքը: Մասշտաբի էֆեկտ: Մենաշնորհ, բնական մենաշնորհ, գնի էությունը, գնային խտրականություն: Մրցակցությունը և նրա տեսակները: Օլիգոպոլիա, մենաշնորհային մրցակցություն: Ձեռնարկության հասկացությունը, արտադրության համակենտրոնացումը և կենտրոնոցումը, դիվերսիֆիկացիա: Արտադրական գործառույթ: Արտադրության գործոնների շուկաներ: Ծախսերը և դրանց տեսակները, հաստատուն, փոփոխուն, հաշվապահական, տնտեսական, սահմանային ծախքեր, այլընտրանքային ծախքեր: Հաշվապահական և տնտեսական շահույթ: Հասույթի և ծախքերի միջին և սահմանային մեծությունները, փոխհատուցում արտադրության մասշտաբից: Ձեռներեցության տնտեսական բնույթը, գործառույթները և ակտիվացման պայմանները, տնտեսական ռիսկ:

Աշխատանքի շուկա: Աշխատանքի առաջարկը և պահանջարկը: Աշխատավարձ և զբաղվածություն, բյուջետային սահմանափակում, անտարբերության կոր: Կապիտալի շուկա: Տոկոսադրույք և ինվեստիցիա: Հողի շուկա: Ռենտա: Ընդհանուր հավասարակշռություն և բարեկեցություն: Եկամուտների բաշխումը: Անհավասարություն: Պետության դերը:

Մակրոտնտեսագիտություն: Ազգային տնտեսությունը որպես ամբողջություն: Մակրոտնտեսական ցուցանիշներ: Համախառն ներքին արդյունք: Ազգային եկամուտ: Տնօրինվող անձնական եկամուտ: Գների ինդեքսները: Ազգային հարստություն: Համախառն ներքին արդյունքի դինամիկան ՀՀ-ում: Ազգային տնտեսության ճյուղային և բաժանմունքային կառուցվածքներ: Ամբողջական պահանջարկ և ամբողջական առաջարկ, դրանց հավասարակշռությունը /AD-ASմոդելը/: Սպառում, խնայողություն, դրանց միջին և սահմանային հակումները, գործառույթները: Խնայողություն և ինվեստիցիա: Մակրոտնտեսական հավասարակշռություն և իրական տոկոսադրույք /IS-LM
մոդելը/: Մուլտիպլիկատորի էֆեկտը: Գործազրկությունը և նրա ձևերը: Ինֆլյացիան և նրա տեսակները: Տնտեսական պարբերաշրջանները: Տնտեսական աճը և տնտեսական զարգացումը: Տնտեսական աճի մոդելները: Պետական ծախսեր և հարկեր: Փողի էությունը, փողի շուկա, դրամաշրջանառություն, փողի տեսությունները: Պետական բյուջե, դրա դեֆիցիտը և ավելցուկը, արժույթի ֆիքսված և լողացող կուրս: Բանկային համակարգ: Դրամավարկային քաղաքականություն: Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ: Արտաքին առևտուր և արտաքին քաղաքականություն: Վճարային հաշվեկշիռ:

Անցումային շրջանի հիմնական գծերը և առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Տնտեսության կառուցվածքային տեղաշարժերը: Սոցիալական ոլորտի վերափոխումները: Բաց տնտեսության ձևավորումը:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱԹԵՄԱՏԻԿԱԿԱՆ ԵՎ ԲՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ
ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

1 - բարձրագույն մաթեմատիկա
2 – ինֆորմատիկա
3 – տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և համակարգեր
4 – ագրոէկոլոգիա և շրջակա միջավայրի պահպանություն
5 - կենսագործունեության անվտանգություն:

6 - էկոնոմետրիկա
7 - քաղ. պաշտպանություն և անվտանգությունը արտակարգ իրավիճակներում
8 – բուսաբուծական և բանջարաբուծական արտադրանքի արտադրութ. տեխնոլոգիա
9 –այգեպտղաբուծություն
10 – անասնաբուծական արտադրանքի արտադրության տեխնոլոգիա
11 - բուսաբուծական արտադրանքներ պահպանման և վերամշակման տեխնոլոգիա
12 - անասնաբուծական արտադրանքների պահպանման և վերամշակման տեխնոլոգիա
13 – սննդի արտադրության գործընթացներ, ապարատներ և սարքավորումներ
14 – սննդի ձեռնարկությունների տեխնիկա և տեխնոլոգիա

1 - Բարձրագույն մաթեմատիկա 12 կրեդիտ 360 ժամ

Անալիտիկ երկրաչափություն: Կոորդինատների մեթոդ: Հիմնական խնդիրները հարթության վրա: Ուղղի հավասարման տարբեր տեսքերը հարթության վրա: Երկու ուղիների կազմած անկյունը: Երկրորդ կարգի կորեր:
Գծային հանրահաշիվ: Որոշիչներ և նրանց հատկությունները: Գործողություններ մատրիցների հետ: Հակադարձ մատրիցա: n անհայտով գծային հավասարումների համասեռ և ոչ համասեռ համակարգեր: Կրամերի կանոնը: m գծային հավասարումների համակարգեր: Գաուսի մեթոդը: Մատրիցի ռանգը: Կոմպլեքս թվեր:
n չափանի վեկտորական և էվկլիդյան տարածություններ:n չափանի վեկտորների սիստեմի գծային կախվածությունը և անկախությունը: Բազիս: Վեկտորների սիստեմի ռանգը: Գծային ձևափոխումներ և նրանց մատրիցը: Անցում մի բազիսից մյուսին: Մատրիցի սեփական արժեքը և սեփական վեկտոր: Նրանց հատկությունները: Քառակուսային ձևեր: Քառակուսային ձևի բերումը կանոնական տեսքի:
Մաթեմաթիկական անալիզ: Թվային հաջորդականություններ: Անվերջ փոքր և անվերջ մեծ հաջորդականություններ և նրանց հատկությունները: Զուգամետ հաջորդականությունների հատկությունները: Մոնոտոն հաջորդականություններ: «e» թիվը: Մեկ փոփոխականի ֆունկցիան: Ֆունկցիայի սահմանը և անընդհատությունը: Երկու նշանավոր սահմաններ: Անընդհատ ֆունկցիայի հատկությունները: Ֆունկցիայի ածանցյալը և նրա երկրաչափական իմաստը: Ֆունկցիայի դիֆերենցիալը: Բարձր կարգի ածանցիալներ և դիֆերենցիալներ: Դիֆերենցիալ հաշվի հիմնական թեորեմները: Անորոշությունների բացումը: Ֆունկցիայի հետազոտումը դիֆերենցիալ հաշվի մեթոդներով և գրաֆիկի կառուցումը: Մի քանի փոփոխականների ֆունկցիաներ: Հիմնական հասկացողություններ, սահմանը և անընդհատությունը,
մասնակի ածանցիալները, դիֆերենցիա: Ածանցյալ ըստ ուղղության: Գրադիենտ: ֆունկցիայի էքստրեմումները: Նվազագույն քառակուսիների մեթոդը: Անորոշ ինտեգրալ: Անորոշ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Ռացիոնալ կոտորակների, իռացիոնալ և եռանկյունաչափական արտահայտությունների ինտեգրումը: Որոշյալ ինտեգրալ և նրա հատկությունները: Նյուտոն-Լայբնիցի բանաձևը: Որոշյալ ինտեգրալի հաշվման եղանակները: Անիսկական ինտեգրալներ: Որոշյալ ինտեգրալի կիրառությունները: Սովորական դիֆերենցիալ հավասարումներ: Անջատվող փոփոխականներով, համասեռ և համասեռի բերվող հավասարումներ: Առաջին կարգի գծային և գծայինի բերվող հավասարումներ: Երկրորդ կարգի գծային հաստատուն գործակիցներով համասեռ և ոչ համասեռ հավասարումներ: Թվային շարքեր: Շարքի զուգամիտությունը և տարամիտությունը: Դրական անդամներով շարքերի զուգամիտության հայտանիշները: Նշանափոխ շարքեր: Կամայական

անդամներով շարքերի զուգամիտությունը: Բացարձակ և պայմանական զուգամետ շարքեր: Ֆունկցիոնալ շարքեր: Աստիճանային շարքեր: Թեյլորի և Մակլորենի շարքեր:

2 – Ինֆորմատիկա 6 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի առարկան, խնդիրները, ինֆորմատիկայի դերը, համակարգիչների տեսական հիմունքները:

Համակարգիչների ստեղծման ու զարգացման փուլերը: Ֆունկցիոնալ սարքերի տրամաբանական ֆունկցիաները, սարքի տրամաբանական սխեման: Տրամաբանական դիզունկցիա, կոնյունկցիա և բացասում գործողությունները:

Համակարգիչների տեխնիկական ապահովումը, ներքին և արտաքին սարքեր, պրոցեսոր:

Ինֆորմատիկայի մուտքագրման, ելքավորման և հաղորդման սարքեր:

Համակարգային ծրագրեր՝ օպերացիոն համակարգեր, ծրագրեր, թաղանթներ, դրայվերներ և ուտիլիտներ: Գործիքային ծրագրային ապահովումը որպես ծրագրավորման համակարգ, ծրագրավորման լեզվի և միջավայրի համակարգը և ստանդարտ գործառույթների գրադարանը:

Ալգորիթմացում: Ալգորիթմացումը, խնդիրների լուծման ալգորիթմների կառուցման մեթոդները: Ալգորիթմի հատկությունները:

Հաշվողական գործընթացների տեսակները, ալգորիթմի նկարագրման եղանակները, ալգորիթմի որակի որոշման եղանակները, ալգորիթմի մշակման փուլերը և կարգը:

Ծրագրավորում: Ծրագրավորումը որպես ինֆորմատիկայի ճյուղ, ծրագրեր կազմելու մեթոդներն ու ձևերը: Ծրագրավորման լեզուների դասակարգումը, ծրագրերի մշակումը և կատարման փուլերը:

Համակարգչային համակարգեր և ցանցեր: Համակարգչային ցանցերը և դրանց տիպերը:

3 –Տեղեկատվական տեխնոլոգիաներ և համակարգեր 6 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի բովանդակությունը և խնդիրները:

Ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաները որպես հաշվիչ տեխնիկայի միջոցների, կապի, ինֆորմացիայի պահպանման և արտապատկերման միջոցներ: Տնտեսագիտական ինֆորմացիան, նրա դերը, դասակարգումը, ինֆորմացիայի ֆիզիկական ու տրամաբանական կառուցվածքները, քանակական բնութագրերը: Ինֆորմացիայի հավաքագրման, գրանցման, նախապատրաստման և մշակման տեխնոլոգիական գործընթացի նախագծումը: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակման համակարգի նախագծման մեթոդիկան ու կազմակերպումը: Խնդիրների ալգորիթմացում, համակարգերի մաթեմատիկական, ծրագրային և տեխնիկական ապահովում, կիրառական ծրագրերի փաթեթներ: Տվյալների բանկեր և բազաներ: Տվյալների ինտեգրացված մշակումը և պահպանումը:

Տվյալների բազաների հառավարման համակարգեր: Ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումն ու կառավարման գործառույթները: Օպերատիվ կառավարման ինֆորմացիայի մշակման ավտոմատացումը: Կոմերցիոն ցանցի կիրառումը: «Բանկ-կլիենտ» համակարգը: Կառավարման տակտիկական և ռազմավարական խնդիրների

ինֆորմացիայի ավտոմատ մշակումը: Ինֆորմացիոն համակարգերն ու ավտոմատացված աշխատատեղերը: Բազմաֆունկցիոնալ ծրագրային կոմպլեքսները որպես ինտեգրացված ինֆորմացիոն համակարգի ստեղծված հիմք: Ցանցային տեխնոլոգիաներ: Համակարգչային ցանցեր, ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների ա-

ռանձնահատկությունները: Լոկալ համակարգչային ցանցեր, գլոբալ ցանցեր: Ին-ֆորմացիայի պաշտպանությունը ինֆորմացիոն համակարգում: Ինֆորմացիայի պաշտպանման միջոցներն ու եղանակները:

4 - Ագրոէկոլոգիա և շրջակա միջավայրի պահպանություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Կենսոլորտը և մարդը: էկոհամակարգեր, օրգանիզմների և միջավայրի փոխհա-րաբերությունները: Ագրոէկոհամակարգերը և դրանց գործելակերպը, տեխնոգեն պայմաններում: Շրջակա միջավայրի գլոբալ հիմնախնդիրները: Բնական ռեսուրս-ների արդյունավետ օգտագործման և բնության պահպանության էկոլոգիական սկզբունքները: Միջազգային համագործակցությունը և շրջակա միջավայրի պահ-պանության հիմնախնդիրները: Մթնոլորտի օդի, ջրի, հողերի, բուսական ու կենդա-նական աշխարհի պահպանությունը և դրանց արդյունավետ օգտագործումը: Քի-միացման և էկոլոգիական հիմնախնդիրները: Բույսերի պաշտպանության կենսա-բանական պայքարը և շրջակա միջավայրը: Երկրագործության ավանդական և այ-լընտրանքային համակարգերը: Կենսաբազմազանությունը և էկոհամակարգերի կայունությունը: էկոլոգիական տեսակետից անվտանգ գյուղատնտեսական մթերքների արտադրության տեխնոլոգիաները: Կայուն էկոհամակարգերի ստեղծ-ման սկզբունքները: Ռեսուրսախնայողական տեխնոլոգիաները գյուղատնտեսութ-յան մեջ: Ագրոէկոլոգիական մոնիթորինգ, տարածքների էկոլոգիական վիճակի գնահատում:

էկոլոգիական քաղաքականությունը և գյուղատնտեսության էկոլոգիացման հիմ-նախնդիրները:

5 - Կենսագործունեության անվտանգություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ներածություն: Կենսագործունեության անվտանգություն առարկայի դերը, նպա-տակն ու խնդիրները: «Մարդ-մեքենա-միջավայր» համակարգը: Վտանգավոր և վնասակար արտադրական գործոնների բնութագիրը և առողջ ու անվտանգ աշ-խատանքային պայմանների ստեղծման հիմնական ուղիները:
Կենսագործունեության անվտանգության միջոցառումների ներդրման տնտեսա-կան արդյունավետության որոշումը: Կենսագործունեության անվտանգության բնագավառին վերաբերող նորմատիվա-իրավական փաստաթղթերը, հիմնական օրենսդրական ակտերը, աշխատանքային, քաղաքացիական և քրեական օ-րենսգրքերը: կենսագործունեության անվտանգության ծառայության կառուցվածքը և խնդիրները, ղեկավարների և մասնագետների իրավունքներն ու պարտակա-նությունները այս բնագավառում: Արտադրական վնասվածության և մասնագիտական հիվանդությունների ուսումնասիրման մեթոդները, տնտեսական հետևանքները և գնահատման եղանակները: Կենսագործունեության անվտան-գության միջոցառումների պլանավորումը և ֆինանսավորումը: Աշխատատեղերի օդերևութաբանական և միկրոկլիմայական պարամետրերի նորմավորման սկզբունքները և նորմաները, չափման և հսկման միջոցներն ու եղանակները: Ար-տադրական աղմուկ, վիբրացիա և վնասակար ճառագայթումներ: Դրանցից պաշտպանվելու եղանակները, չափման և հսկման միջոցները: էլեկտրահարվա-ծից պաշտպանվելու կազմակերպչական միջոցառումներն ու տեխնիկական մի-ջոցները: Անպրոպապաշտպանվածություն: Հրդեհ, հրդեհների սոցիալ-տնտեսա-կան հետևանքները: Շենքերի և շինությունների հրակայունությունը, դրա բարձ-րացման եղանակները: Կրակմարիչ տեխնիկա: Տեսակները, կառուցվածքը և աշ-խատանքի սկզբունքը: Հակա-հրդեհային ահազանգում և ջրամատակարարում: Հրդեհի ժամանակ մարդկանց էվակուացիայի, նյութական միջոցների հեռացման և պահպանման կարգը:

6 - Էկոնոմետրիկա 6 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի հիմնական թեմաներն են՝ էկոնոմետրիկ մոդելավորման հիմնական ասպեկտները, էտապները և հիմնահարցերը: Զույգային ռեգրեսիոն կոռելացիա, բազմակի ռեգրեսիա և կոռելյացիա, փոքր քառակուսիների մեթոդը, կոռելացիայի գործակիցները, ժամանակային շարքերը էկոնոմետրիկ հետազոտություններում, տրենդային միտումի, պարբերական և սեզոնային տատանումների բացահայտումը, ժամանակային շարքերի մոդելների հիման վրա կանխատեսման իրականացումը: Վիճակագրական տվյալների վերլուծության և ընդհանրացման հիմնախնդիրները:

7 – Քաղաքացիական պաշտպանություն և անվտանգության արտակարգ իրավիճակներ 5 կրեդիտ 150 ժամ

Ներածություն: Արտակարգ իրավիճակների և քաղաքացիական պաշտպանության համակարգը, խնդիրներն ու նշանակությունը: Քաղաքացիական պաշտպանության կառուցվածքն ու կազմավորումները: Արտակարգ իրավիճակներ, դրանց դասակարգումը, բնութագրերը և կանխարգելման ուղիները:Ռադիացիան և քիմիական
վարակման օջախները: Տեղանքի ռադիոակտիվ վարակում, ռադիոակտիվ վարակվածության աղբյուրները և ռադիոակտիվ ճառագայթման չափման միավորները: Մարտական թունավոր քիմիական նյութերի դասակարգումը, բնութագիրը, ներգործության ձևերըև դրանցից պաշտպանվելու եղանակները: Ռադիացիոն և քիմիական իրադրության գնահատման մեթոդները: Դոզաչափական և քիմիական հետախուզությանսարքերի տեսակները, կառուցվածքը և աշխատանքի սկզբունքները: Բնակչության պաշտպանության կազմակերպումը արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում: Ապաստարաններ, հակառադիացիոն և պարզագույն թաքստոցներ: Անհատական պաշտպանական միջոցների տեսակները, դրանց պահպանման, բաշխման և օգտագործման կարգը: Արտակարգ իրավիճակների ռիսկի գնահատումը: Ռիսկի կվանտիֆիկացիան, անհատական ռիսկի ուսումնասիրման և գնահատման մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում գյուղատնտեսական օբյեկտների գործունեության կայունության ապահովման հիմնական ուղղություններն ու մեթոդները: Արտակարգ և պատերազմական իրավիճակներում փրկարարական և անհետաձգելի վթարային-վերականգնողական աշխատանքների կազմակերպումն ու անցկացումը: Գյուղատնտեսության վարումը ռադիոակտիվ աղտոտվածության պայմաններում:

8 - Բուսաբուծական և բանջարաբուծական արտադրանքի արտադրության տեխնոլոգիա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Բուսաբուծությունը որպես գիտության և արտադրության ճյուղ, նրա խնդիրները: Դաշտային մշակաբույսերի խմբավորումը, նրանց ընդհանուր բնութագիրը և ժող. տնտեսական նշանակությունը: Հանրապետության համար կարևորագույն մշակաբույսերի կենսաբանական և մշակության առանձնահատկությունները, սորտային կազմը: Դրանց մշակության տեխնոլոգիաների առանձնահատկությունները գյուղացիական /ֆերմերային/ տնտեսություններում: Բանջարաբուծությունը որպես բուսաբուծության ճյուղ: Հիմնական բանջարային մշակաբույսերի կենսաբանական ռանձնահատկությունները, սորտային կազմը և մշակության տեխնոլոգիաները բաց և փակ գրունտում:

9– Այգեպտղաբուծություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Առարկան ընդգրկում է խաղողի վազի և պտղատու մշակաբույսերի ագրոկենսա-

բանական հիմունքները: Վեգետատիվ բազմացում և տնկանյութի աճեցման տեխնոլոգիա, այգու հիմնումը և խնամքը, խաղողի և պտուղների արտադրության մասնագիտացումը և սորտերի տեղաբաշխումը ըստ ՀՀ գյուղատնտեսական գոտիների: Սորտերի կենսաբանական և արտադրատնտեսական առանձնահատկությունները:

Դասընթացում ընդգրկված բոլոր տեսական և գործնական բնույթի բաժինները հետապնդում են մեկ նպատակ՝ տարեց-տարի ցածր ինքնարժեքով լավորակ և բարձր բերք ստանալու հիմնախնդիրների լուծման ուղիները:

Առարկայի հիմունքների ուսումնասիրումը կօգնի բարձր կուրսերի ուսանողներին խաղողագործության և պտղաբուծության էկոնոմիկայի և արտադրության կազմակերպման հիմնահարցերը:

10 - Անասնաբուծական արտադրանքի արտադրություն տեխնոլոգիա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Դասընթացը ընդգրկում է անասնաբուծության տարբեր ճյուղերի վիճակը և զարգացման հեռանկարները: Գյուղատնտեսական կենդանիների ֆիզիոլոգիայի և անատոմիայի հիմունքները, ծագումը, արտակազմվածքի և համակազմվածի առանձնահատկությունները կապված մթերատվության տարբեր ուղղության հետ:

Գյուղատնտեսական կենդանիների բուծման և կերակրման հիմունքները: Տավարի կաթնային և մսային մթերատվության արտադրության տեխնոլոգիան, գյուղացիական / ֆերմերային/ և գյուղացիական կոլեկտիվ տնտեսություններում: Կաթի և տավարամսի արտադրության արդյունաբերական տեխնոլոգիայի հիմունքները:’

Խոզերի կերակրումը, պահվածքը և մսի արտադրության տեխնոլոգիան:

Ոչխարների բրդային, մսային, կաթնային, մուշտակա-մորթեղենային մթերատվության արտադրության տեխնոլոգինա:

Ձիերի կերակրման, խնամքի, պահվածքի և օգտագործման տեխնոլոգիան:

Թռչնամսի և ձվի արտադրության տեխնոլոգիան:

Գյուղատնտեսական կենդանիների և թռչունի ցեղերի ուսումնասիրումը, վերարտադրությունը և կենսաբանական առանձնահատկությունները:

11- Բուսաբուծական արտադրանքների պահպանության և վերամշակման տեխնոլոգիա 5 կրեդիտ 150 ժամ

Որպես վերամշակման օբյեկտ բուսական հումքի բնութագիրը և որակի գնահատումը: Հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի նախապատրաստման և վերամշակման սկզբունքները, մեթոդներն ու գործընթացները, դրանց էությունը և արտադրության տարբեր ոլորտներում կիրառման առանձնահատկությունները:

Բուսաբուծական արտադրանքի պահպանության սկզբունքները, մեթոդներն ու եղանակները: Հացահատիկի, լոբազգիների, յուղատու մշակաբույսերի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, մրգերի և հատապտուղների, շաքարի ճակնդեղի և ծխախոտի պահպանության և վերամշակման տեխնոլոգիաները: Պահածոյագործության և գինեգործության հիմունքները:

12- Անասնաբուծական արտադրանքների պահպանման վերամշակման և տեխնոլոգիա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Կաթի և կաթնամթերքների սննդային և կենսաբանական արժեքը: Կաթի կազմը, ֆիզիկական և քիմիական հատկությունները: Կաթի նախնական մշակումը տնտեսություններում: Անարատ կաթնամթերքի, պաղպաղակի, պանիրների, կարագի և

կաթնային պահածոների արտադրության տեխնոլոգիաները:
Մսի քիմիական կազմը: Անասունների մորթի տեխնոլոգիան: Մսի նախնական մշակումը: Երշիկների, ապուխտների, կիսաֆաբրիկատների և մսային պահածոների
արտադրության տեխնոլոգիաները: Ձվի կազմը, դրանից պատրաստված սառեցված և չորացված ծվամթերքների արտադրության տեխնոլոգիան:
Կաշիների ստացման տեխնոլոգիան: Կաշիների դասակարգումը: Կաշիների ներկրման գործընթացները: Կաշիների դաբաղումը, պիկելումը: Թավշակաշվի և մորթիների ստացման արտադրական գործընթացները:

13 – Սննդի արտադրության գործընթացներ, ապարատներ և սարքավորումներ 2 կրեդիտ 60 ժամ

Դասընթացի ուսումնասիրման արդյունքում ուսանողները պետք է գաղափար կազմեն՝
-սննդի ճյուղային արտադրությունների ընդհանուր տեխնոլոգիկան գործընթացների էության, նրանց ընթացքի մեխանիզմի և կատարման համար օգտագործվող մեքենաների ու ապարատների մասին
-պետք է ստանան ընդհանուր տեղեկություններ սննդի ճյուղային արտադրություններում օգտագործվող փոխադրամիջոցների ու ճյուղերին հատուկ տեխնոլոգիական սարքավորումների մասին
-գործընթացների արդյունավետ կազմակերպման ու տնտեսական հաշվարկների ուղղությամբ:

14 – Սննդի ձեռնարկությունների սառնարանային տեխնիկա և տեխնոլոգիա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Առարկաի դասավանդման նպատակն է ծանոթացնել ուսանողներին սառնարանների, արհեստական ցրտության ստացման և արտադրման տեխնիկայի, սառնարանային մեքենաներում տեղի ունեցող գործընթացների էությանը ...
Ուսումնական դասընթացներում կատարվող հետազոտությունների արդյունքում ուսանողները պետք է իմանան
-արդյունաբերական եղանակով ստացվող ցրտության հիմունքները
-ցրտությամբ սննդամթերքների պահածոյացման մեթոդների հիմունքները
-սառնարանային մեքենաների շահագործման անվտանգության հիմունքները
Ուսանողները պետք է կարողանան՝
-կատարել սառնարանային մեքենաների, ապարատների և տեղակայանքների հաշվարկները
-կատարեն սառնարանային պահածոյացման պրոցեսները բնութագրող մեծությունների հաշվարկները:

ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ

ՀԱՆՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

1 – Վիճակագրություն
2 - ՀՀ արտադրողական ուժերի տեղաբաշխում
3 – Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ
4 – Ֆինանսներ, դրամաշրջանառություն և վարկեր
5 – Հարկեր և հարկային քաղաքականություն
6 – Շուկայական տնտեսության պետական կարգավորում
7 – Մարքեթինգ

8 –Բնօգտագործման էկոնոմիկա
9 -Բուսաբուծական մթերքների ապրանքագիտություն և ստանդարտացում
10 - Անասնաբուծական մթերքների ապրանքագիտություն և ստանդարտացում
11 – Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ
12 – Գնագոյացումը շուկայական տնտեսությունում
13 - Ագրարային քաղաքականություն
14- Ապահովագրական գործ

ԸՆՏՐՈՎԻ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱԲԼՈԿ

1 - Ապրանքագիտության տեսություն

1 -Վիճակագրություն 10 կրեդիտ 300 ժամ

Դասընթացը բաղկացած է երկու բաժիններից: Առաջին բաժնում արտացոլված են «Վիճակագրության ընդհանուր տեսության», իսկ երկրորդ բաժնում՝ «Սոցիալ-տնտեսական վիճակագրության» հիմնահարցերը:

«Վիճակագրության ընդհանուր տեսության» մեջ պարզաբանվում են գիտության առարկան, մեթոդը, խնդիրները, ուսումնասիրվում են վիճակագրական չափորոշիչները, վիճակագրական տվյալների դիտարկման, ամփոփման և խմբավորման մեթոդաբանությունը, միջին և վարիացիայի ցուցանիշների, փոխկապակցությունների և դինամիկայի վերլուծությունը:

«Սոցիալ-տնտեսական վիճակագրության» բաժնում ընդգրկված են գների, ֆինանսների և բանկերի, արտադրության և շրջանառության ծախքերի վիճակագրության, ազգային հաշիվների համակարգի, մակրոտնտեսական ցուցանիշների վիճակագրության, վճարային և առևտրային հաշվեկշիռների, ապրանքաշրջանառության /մեծածախ, մանրածախ, համախառն և զուտ/վիճակագրության ցուցանիշներին վերաբերող բաժինները:

2 - ՀՀ արտադրողական ուժերի տեղաբաշխումը 4 կրեդիտ 120 ժամ

Արտադրողական ուժերի տեղաբաշխման տեսական հիմունքները: Էությունը, բովանդակությունը, նշանակությունը, հիմնական հասկացություններն ու դարձվածաբանությունը:

Տարածքային բնատնտեսական ռեսուրսների գնահատումը, բնակչության տարաբնակեցման, ճյուղերի տեղաբաշխման, տարածքային տնտեսական կապերի, հաղորդակցման համակարգերի, ապրանքային շղթաների ծավալների և վեկտորական ուղղվածության վիճակի և օրինաչափությունների գնահատումը:

Բնատնտեսական ռեսուրսները, դրանց դասակարգումը: Սպառվող և անսպառ, վերարտադրվող և չվերարտադրվող ռեսուրսներ:

Ռեսուրսների գնահատման մեթոդիկան, ցուցանիշները: Ջերմաէներգետիկայի, հանածոների, շինանյութերի, արդյունաբերական և երկրաբանական պաշարները:

Ագրոէներգետիկան: Տեղաշարժը 20-րդ և պաշարները՝ 21-րդ դարում: Սեփականաշնորհման, պատերազմի, երկրաշարժի տնտեսական հետևանքները: Տնտեսական կապերի վերահիմնաստավորումը: ՀՀ վարչատարածքային և գյուղատնտեսական շրջանացում: Մարզերի և գյուղատնտեսական գոտիների տնտեսական կապերը: Ուժեղ և թույլ կողմերը, հնարավորությունները, արգելքները: Մարզերի ռեսուրսների ներկայացում:

Բնակչության և աշխատանքային ռեսուրսների տեղաբաշխումը, տնտեսության ճյուղային կառուցվածքը, միջճյուղային կապերը, հաղորդկցման ուղիները, արդյունաբերական ճյուղերի և հումքային բազաների տեղաբաշխումը:

Գյուղատնտեսական արտադրանքների տեղաբաշխման կառուցվածքային տեղաշարժերի տնտեսական հետևանքները: Ջրասպառում և ջրային ռեսուրսների

տեղաբաշխում, հեռանկարի ռազմավարությունը: Գազա-էներգամատակարարում, ռադիոհեռուստատեսային և ինտերնետ կապ:
Սպառման ապրանքներ արտադրող ճյուղերի տեղաբաշխումը: Ենթակառուցվածքային ճյուղերի տեղաբաշխումը: Արտաքին տնտեսական կապեր: Տնտեսության գլոբալիզացիան, ազգային ռեսուրսների պահպանումը և համատեղ օգտագործումը, հաղորդակցման արտաքին ուղիների գնահատումը, պետության և շուկայի դերը:

3- Հաշվապահական հաշվառում և աուդիտ 6 կրեդիտ 180 ժամ

Հաշվապահական հաշվառման դասընթացի ուսումնասիրության մեթոդը, մեթոդի տարրերը և դրանց փոխադարձ կապը: Հաշվապահական տեղեկատվությանը ներկայացվող պահանջները, տեղեկատվության օգտագործողները: Հաշվապահական հաշվետվությունները, կազման և ներկայացման կարգը գյուղատնտեսական հումք վերամշակող ձեռնարկություններում:
Հաշվեկշռի էությունը, կառուցվածքը հաշվեկշռային նույնություն, բովանդակությունը: Ոչ ընթացիկ ակտիվների աուդիտի կազմակերպումը:
Հաշիվների էությունը, գրանցումների կարգը, կրկնակի գրանցման մեթոդի ֆունկցիաները:
Աուդիտի էությունը, սկզբունքները և կազմակերպման ընթացակարգերը: Աուդիտի տեսակները և անցկացման փուլերը:
Ոչ ընթացիկ ակտիվների դասակարգումը, գնահատումը, մաշվածքի հաշվարկումը, օտարման հաշվառումը:
Ընթացիկ ակտիվների դասակարգումը սննդի արդյունաբերության կազմակերպություններում: Ընթացիկ ակտիվների աուդիտի կազմակերպումը:
Պաշարների հաշվառման սկզբունքները և մնացորդի գնահատման մեթոդները համաձայն ՀՀՀՀՍ-2 ստանդարտի: Պաշարների աուդիտի կազմակերպումը:
Դրամական միջոցների, դեբիտորական պարտքերի հաշվառման հիմնահարցերը սննդի արդյունաբերության ձեռնարկություններում: Դրամական միջոցների աուդիտի կազմակերպումը:
Կապիտալի, պահուստների հաշվառման սկզբունքները, գյուղատնտեսական հումք վերամշակող ձեռնարկություններում:
Հիմնական արտադրության ծախսումների հաշվառման սկզբունքները, դասակարգումը ուղղակի և անուղղակի հաստատուն և փոփոխական ծախսեր: Անուղղակի ծախսերի բաշխումը, ծախսերի կլանումը: Պատրաստի արտադրանքի հաշվառման սկզբունքները սննդի արդյունաբերության ձեռնարկություններում:
Իրացման, իրացումից ստացված ֆինանսական հետևանքների որոշումը: Ֆինանսական հաշվետվությունների ձևերը և աուդիտի կազմակերպումը:

4-Ֆինանսներ,դրամաշրջանառություն և վարկեր 7 կրեդիտ 210 ժամ

Դրամի առաջացման և կիրառման նախադրյալները և անհրաժեշտությունը: Դրամի էությունը և գործառույթները: Շուկայական տնտեսության պայմաններում դրամի դերն ու զարգացումը: Դրամի տեսակները և դրանց առանձնահատկությունները: Դրամաշրջանառությունը և նրա կառուցվածքը: Տնտեսական շրջանառությունում դրամի թողարկումը: Կանխիկ դրամական շրջապտույտ և դրամաշրջանառություն, դրամաշրջանառության օրենքները և դրամական շրջապտույտի պետական կարգավորման մեթոդները: Անկանխիկ դրամաշրջանառություն և անկանխիկ հաշվարկների համակարգ: Հասկացություն պետության դրամական համակարգի, նրա ծագման և զարգացման պատմության մասին: Թղթադրամներ ու

վարկային դրամներ և դրանց շրջանառության օրինաչափությունները: Արժեզրկման պատճառները և էությունը, դրա դրսևորման ձևերը: Արժեզրկման գործընթացի օրինաչափությունները և
դրա կարգավորումը՝ մեթոդները, սահմանները, հակասությունները: Առանձին պետությունների դրամական համակարգերը: Արժութային համակարգ և արժութային հարաբերություններ՝ դրանց հասկացությունը, կատեգորիաները, տարրերը, զարգացումները: Արժութային կարգավորման համակարգում պետության վճարային և հաշվարկային հաշվեկշիռը: Վարկի անհրաժեշտությունը, էությունը, օրենքները և գործառույթները: Վարկի տեսակները և ձևերը: Վարկի դերը և սահմանները: Վարկը միջազգային տնտեսական հարաբերություններում: Վարկավորման ընթացակարգը, վարկային և փոխառության պայմանագրեր, դրանց իրավական և համեմատական բնութագրերը. վարկերի վերադարձման ու դրանց ապահովման և տոկոսադրույքների հաշվարկման եղանակները, վարկային հարաբերությունների իրավական կարգավորումը ՀՀ-ում: Փոխատվական տոկոս և նրա դերը: Փոխատվական տոկոսի մակարդակի ձևավորման հիմունքները: Փոխատվական տոկոսի սահմանները և վճարման աղբյուրները: Բանկերի առաջացումը, էությունը և դրանց դերն ու գործառույթները տնտեսության զարգացման գործում: Բանկային համակարգի հասկացությունը, նրա տարրերը, բանկերի տեսակները: Կենտրոնական բանկեր և դրանց գործունեության հիմունքները: Կենտրոնական բանկերի գործառույթները: Դրամավարկային քաղաքականության հիմունքները: Առևտրային բանկերը և դրանց գործունեությունը (գործառնությունները և ծառայությունները): Բանկերի կազմակերպաիրավական ձևերը, վերակազմավորումը և լուծարումը: Ոչ բանկային վարկային կազմակերպությունները, դրանց դերը ֆինանսական շուկայում, գործունեության իրավական կարգավորումը: Միջազգային ֆինանսական և վարկային ինստիտուտներ:

5 -Հարկեր և հարկային քաղաքականություն 3 կրեդիտ 90 ժամ

ՀՀ բյուջետային համակարգի էությունը և բյուջետային հարաբերությունների կարգավորման հիմունքները: Պետական և համայնքային բյուջեները: Բյուջետային համակարգը: Բյուջետի եկամուտների կազմակերպման աղբյուրները և ծախսերի ուղղություններն ըստ դասակարգման առանձին հոդվածների: Բյուջեի դեֆիցիտի ծածկման ուղիները: Բյուջեների կազմման, քննարկման և հաստատման
առանձնահատկությունները: Արտաբյուջետային հիմնադրամների էությունը և նշանակությունը: Հարկ վճարողները, հարկային գործակալ, հարկեր հավաքողները: Հարկային օբյեկտներ,հարկատրման միավորներ, հարկերի կազմավորման աղբյուրները, հարկային ժամանակաշրջան: Հարկադրույքը, դրա ձևերը և տեսակները: Հարկային արտոնությունները, դրանց էությունը, նշանակությունը, տեսակները և դասակարգումը: Հարկերի վճարման եղանակները և կարգը: հասկացություն հարկային համակարգի մասին և դրա հիմնական տարրերը: Հարկերի դասակարգումը և դրանց չափանիշները: Հարկեր իրավաբանական և ֆիզիկական անձերից: Համապետական և տեղական հարկեր: Հարկային համակարգի կառավարումը, դրանց գործառույթները, նպատակները և խնդիրները Ավելացված արժեքի և ակցիզային հարկի, շահութահարկի, եկամտահարկի, գույքահարկի, հողի հարկի էությունը, դրանց հարկման օբյեկտները, վճարողները, դրույքաչափերը, հաշվարկման և բյուջե վճարման կարգն ու ժամկետները: Հաստատագրված վճարների, պետական և տեղական տուրքերի, մաքսատուրքի էությունը և հաշվարկման կարգը: Հարկեր վճարողների և հարկային մարմինների իրավունքները, պարտականություններն ու պատասխանատվությունը: Հարկային իրավախախտումների դեպքում պատասխանատվությունը, հարկային ստուգումների տեսակները, նպա-

տակները և մեթոդները:

6 - Շուկայական տնտեսության պետական կարգավորում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Դասընթացի առարկան, օբյեկտը, նպատակները և սկզբունքները: Շուկայական տնտեսական համակարգի առանձնահատկությունները, շուկայի անկատարությունը և չլուծված խնդիրները: Պետության գործունեության հիմնական բնագավառները: ՀՀ կառավարման մարմինների կազմակերպական կառուցվածքը: ՀՀ նախագահի, ՀՀ ԱԺ-ի, ՀՀ Կառավարության գործառույթները տնտեսության կարգավորման գործում: Ֆինանսների ու էկոնոմիկայի նախարարության կառուցվածքը և գործառույթները: Ճյուղային նախարարությունների և գերատեսչությունների գործառույթները: Կառավարման տարածքային մարմինների գործառույթները տնտեսության կարգավորման գործում: Պետության քաղաքականությունը ագրոբիզնեսի և
բնապահպանության և բնօգտագործման ոլորտներում: Ագրարային բարեփոխումները, դրանց ընթացքը և հեռանկարները: Մակրոտնտեսական ցուցանիշների հաշվարկումը բաց տնտեսությունում: Կապիտալի և ապրանքների միջազգային հոսքերը: Տնտեսական քաղաքականության ազդեցությունը վճարային
հաշվեկշռի վրա: Աշխատանքային ռեսուրսների բնութագիրը: Աշխատանքային ռեսուրսների հաշվեկշիռները և դրանց մշակման կարգը: Բնակչության զբաղվածությունը: Տնտեսության դրամավարկային կարգավորումը և դրա մեթոդոլոգիական հիմունքները: Դրամավարկային քաղաքականության իրականացման գիտական մոտեցումները: Արժութային կարգավորման նպատակը և պահպանումը: Պետական և շուկայական արժութային կարգավորման փոխադարձ կապը: Հարկերը որպես տնտեսության պետական կարգավորման միջոց: Երկրի տնտեսության բյուջետային կարգավորում: Պետական բյուջեի հաշվեկշռվածության հիմնախնդիրները: Պետական պարքը և դրա կարգավորման մեխանիզմը: Կապիտալի շուկայի պետական կարգավորման էությունը, անհաժեշտությունը և սկզբունքները: Կապիտալի շուկայի պետական կարգավորման վրա ազդող գործոնները: ՀՀ արժեթղթերի շուկայի պետական կարգավորումը: Մենաշնորհային և հակամենաշնորհային քաղաքականության էությունն ու ուղղությունները: Բնական մենաշնորհի կարգավորման տնտեսությունները: Ստիգլեր-Պելցմանի մոդելը: Պետական գույքի կառավարման հայեցակարգը: Պետական գույքի կառավարման հայեցակարգը և կառավարման կատարելագործման ուղիները: Պետության մասնակցության ձևերը բաժնետիրական ընկերությունների կառավարմանը: Բաժնետիրական ընկերությունների գործունեության պետական կարգավորմանլծակները: Զբաղվածության ցուցանիշները: Կայուն իրական աշխատավարձ և սպառման գործազրկությունը: Զբաղվածության ապահովման պետական քաղաքականությունը: Բնակչության կենսամակարդակի պետական կարգավորման խնդիրները: Պետության սոցիալական քաղաքականությունը: Սոցիալական ապահովության, նրա կառուցվածքն ու խնդիրները: Առողջապահական կրթական պետական քաղաքականություն: Եկամուտների պետական կարգավորում:

7- Մարքեթինգ 8 կրեդիտ 240 ժամ

Մարքեթինգ: Սոցիալ-տնտեսական էությունը, զարգացման էվոլյուցիան: Մարքեթինգի դարաշրջանը: Սոցիալ-բարոյական մարքեթինգ: Մարքեթինգի մուտքը ՀՀ: Առանձնահատկությունները և առաքելությունները, հիմնադրույթները, սկզբունքները, ռազմավարությունն ու մարտավարությունը, տեսակները, ծրագիրը, կազմակերպման սկզբունքները:

Մարքեթինգի շրջակա միջավայրը, գործոնների դասակարգումը, մակրոմիջա-

վայրի /չվերահսկվող/ և միկրոմիջավայրի /վերահսկվող/ գործոնները: Ուժեղ և թույլ կողմերը ՀՀ-ում:

Մարքեթինգի հետազոտության համակարգը: Սպառողների, ապրանքների, ապրանքային շուկաների, մրցակցության, մատակարարների, առևտրային միջնորդների, տեղեկատվության համակարգերի ուսումնասիրություն:

Սպառողական շուկաներ և գնորդների գնային ուսումնասիրությունը: Սպառողների բնութագրերի «Սև արկղ»-ը: Մարքեթինգի դրդիչ գործոնները և սպառողների պատասխան ռեակցիան: Սպառողների բնութագիրը և գնումների գործընթացը:

Շուկայի հատվածավորման էությունը, սկզբունքները, չափանիշները: Շուկայի հատվածի բնութագրիչները: Նպատակային հատվածի գրավման ալգորիթմը:

Ապրանքը մարքեթինգի համակարգում: Էությունը, մակարդակները, կենսացիկլերը, ներկայացումը շուկայում: Ապրանք-նորույթ:

Գինը և գնագոյացումը մարքեթինգի համակարգում: Մարքեթինգային գների համակարգը: ՀՀ շուկայում գործող գների համակարգը, մակարդակը և դինամիկան:

Գյուղատնտեսական արտադրանքի և գյուղին վաճառվող արտադրամիջոցների գների համարժեքությունը:

Մարքեթինգի կազմակերպման սկզբունքները: Մարքեթինգը տարբեր ոլորտներում: Ագրոմարքեթինգ և քոնսալթինգ: Ֆինանսական մարքեթինգ, մարքեթինգը մտավոր կապիտալի շուկայում, կապիտալ շինարարության օբյեկտների մարքեթինգ, ապահովագրական և արտերկրների հետ համատեղ ձեռնարկությունների մարքեթինգ: Միջազգային մարքեթինգ:

Ագրարային շուկաներ: Էությունը, տեղը, դերը, առանձնահատկությունները, պաշտպանվածությունը, ապրանքային և ֆինանսական կառուցվածքը: Գների համակարգը: Պահանջարկը և առաջարկը: Ներմուծում և արտահանում:

8 - Բնօգտագործման էկոնոմիկա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Տնտեսության զարգացումը , էկոլոգիական գործոնները և խնդիրները: Տնտեսության էկոլոգիացումը: Բնօգտագործման օրինաչափություններն ու սկզբունքները: Տեխնածինից զարգացման կայուն տիպի անցման ուղղությունները: Տնտեսության զարգացման տեխնոլոգիան տիպի սահմանափակումը՝ ՀՀ տնտեսության տնտեսավարման ռազմավարությունն է:

Տնտեսական համալիրների զարգացման էկոլոգիացումը և բնական ռեսուրսների օգտագործումը: ԱԱՀ, անտառային համլիր, ջրային ռեսուրսներ, վառելիքա-էներգետիկ, մետալուրգիական պարենի վերամշակման, տրտնսպորտային ենթահամալիրները:

9 - Բուսաբուծական մթերքների ապրանքագիտույուն և ստանդարտացում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Բուսաբուծական արտադրանքների ապրանքագիտության առարկան և խնդիրները, բուսաբուծական արդյունքների դասակարգումը և ստանդարտացումը:Որպես պահպանման օբյեկտ բուսաբուծական արդյունքների բնութագիրը և որակի գնահատումը: Բուսաբուծական արտադրանքների ապրանքագիտական հետազոտումները և որակի ապրանքագիտական գնահատումը: Բուսաբուծական արտադրանքների պահպանման և պահածոյացման հիմունքները: Հացահատիկաալյուրային ապրանքների արտադրությունը, տեսակային, որակի ցուցանիշները և պահպանումը:

Մակարոնեղեն արտադրանքների արտադրությունը, տեսակային, որակի ցուցանիշները և պահպանումը: Պահելու ընթացքում հատիկաարտադրանքների մեջ ընթացող գործընթացները:

Պտուղների և բանջարեղենի քիմիական բաղադրությունը, դրանց բնութագիրը և որակի գնահատումը, տեսակավորումը, փաթեթավորումը, փոխադրումը, պահպանումը և պահունակությունը, պտուղների և բանջարեղենի ապրանքագիտության հիմունքները:

10 Անասնաբուծական մթերքների ապրանքագիտություն և ստանդարտացում 4 կրեդիտ 120 ժամ

Ընդհանուր ապրանքագիտություն: Անասնաբուծական մթերքների և հումքի դասակարգումը ըստ ծագման, քիմիական կազմի, մշակման աստիճանի և դրանց տեսականին: Մթերքների և հումքի որակի ապրանքագիտական գնահատման եղանակները, էներգետիկ գնահատումը:
Մասնավոր ապրանքագիտություն, մսի և մսամթերքների ապրանքագիտություն, կաթի և կաթնամթերքների ապրանքագիտություն, ձվի և ձվամթերքների ապրանքագիտություն, մեղրի և մեղվաբուծական այլ մթերքների ապրանքագիտություն, ձկան և ձկնամթերքների ապրանքագիտություն, անասնաբուծության հումքի ապրանքագիտություն, մթերքների և հումքի ստանդարտավորումն ու որակի կառավարումը:

11 Միջազգային տնտեսական հարաբերություններ 5 կրեդիտ 150 ժամ

Առարկայի բնորոշումը, մեթոդները, խնդիրները և զարգացման փուլերը, դերը երկրի տնտեսական զարգացման գործում: Աշխատանքի միջազգային բաժանում, զարգացման փուլերը, բնութագրող ցուցանիշները: Արտադրության միջազգային մասնագիտացում և կոոպերացում: Միջազգային առևտրի ձևերը, տեսությունները, առանձնահատկությունները տարբեր երկրներում: Միջազգային առևտրի անհամաչափ զարգացումը: Համաշխարհային շուկա, գների համակարգը: Տեխնոլոգիաների, ծառայությունների միջազգային առևտուր, դրանց կառուցվածքը, կարգավորումը: Ազատ տնտեսական գոտիների բնութագիրը և կազմակերպման անհրաժեշտությունը: Միջազգային տնտեսական գործարքների տեսակները և բովանդակությունը: Առևտրային տերմինները: Միջազգային արժութային հարաբերություններ, արժութային համակարգեր: Կապիտալի արտահանում, միջազգային հաշվարկներ: Ֆինանսավարկային միջազգային կազմակերպություններ: Տնտեսական ինտեգրացիա, զարգացման փուլերը և ձևերը, տնտեսական համագործակցության անհրաժեշտությունը: Աշխատուժի միջազգային միգրացիա, պատճառները, կարգավորումը: Հայաստանի միջազգային տնտեսական հարաբերություններ, հիմնական խնդիրները, հետագա զարգացումը: Հայաստանի ինտեգրացումը միջազգային կառույցներում:

12 -Գնագուացումը շուկայական տնտեսությունում 4 կրեդիտ 120

Առարկայի խնդիրները և ուսումնասիրման մեթոդները: Կուրսի բովանդակությունը:

Գնագոյացման տեսական հիմունքները: Արժեքի աշխատանքային և ոչ աշխատանքային տեսությունները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գնագոյացման գործոնները: Գինը արժեքից շեղող գործոնները: Գնային քաղաքականություն:

Գնագոյացման մեթոդաբանության հիմունքները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Գների տեսական հիմնավորումը:

Գնագոյացման տնտեսական մեխանիզմները: Պահանջարկի և առաջարկի հարաբերակցության տեսությունը: Կորերի տեսությունը:

Գնագոյացումը զուտ մրցակցային շուկայում: Գների, դրամական հոսքերի, համախառն ծախսերի, սահմանային եկամտի, սահմանային ծախսերի ձևավորման մեխանիզմը կարճ ժամկետում: Գնի, նվազագույն և առավելագույն շահույթի ձևավորման մեխանիզմը կարճ և երկար ժամկետում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները օլիգոպոլային շուկայի պայմաններում:

Գնագոյացումը և գները մենաշնորհային մրցակցային շուկայի պայմաններում: Գնագոյացումը և ռեսուրսների օգտագործումը մոնոպսոնային շուկայի պայմաններում:

ՀՀ շուկայի պայմաններում գործող գների համակարգը: Գների օրենսդրական և վարչական կարգավորումը:

Գնագոյացումը միջազգային առևտրում: ՀՀ արտաքին առևտրի գների մակարդակը և դինամիկան: Ներմուծման և արտահանման գնային քաղաքականությունը:

Գնագոյացումը և գյուղացիական տնտեսությունը: Գնագոյացման առանձնահատկությունները գյուղատնտեսության մեջ կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում

Գների ինդեքսացիան: Գների ինդեքսները ըստ տնտեսության հատվածների:

Սպառողական ապրանքների և ծառայությունների գների և սակագների ինդեքսները: Գյուղատնտեսական մթերքների իրացման միջին գները և ինդեքսները: Բնակչությանը մատուցված առանձին տեսակի ծառայությունների միջին սակագները և գները:

Տրանսպորտային փոխադրումների սակագները և ինդեքսները: Արդյունաբերական արտադրանքների գները և գների ինդեքսները: Գների ինդեքսները շինարարությունում:

13 – Ագրարային քաղաքականություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Ագրարային քաղաքականության էությունը, օբյեկտները, սուբյեկտները, խմբային շահերը արտահայտողները և կրողները: Ագրարային քաղաքականության նպատակների համակարգը և նպատակային ծրագրերի ուղղությունները:

Պարենային անվտանգության չափորոշիչները և ցուցանիշները, պարենային ապահովման քաղաքականությունը: Ագրարային շուկայի ձևավորման, սննդարդյունաբերության, փոքր և միջին բիզնեսին ուղղված քաղաքականությունը և պետական կարգավորման միջոցառումների արդյունավետությունը:

Ագրո-արդյունաբերական համակարգին ուղղված հարկային, վարկային, ներդրումային, տեխնիկական, տեխնոլոգիական, արտադրանքի արտահանման, շրջակա միջավայրի պաշտպանության համագործակցության տարբեր ձևերի զարգացմանն ուղղված քաղաքականությունը: Եվրոմիության երկրների

ագրարային ոլորտի ֆինանսական աջակցության և պետական կարգավորման քաղաքականությունը:

14 - Ապահովագրական գործ 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ապահովագրության էությունն ու գործառույթների առանձնահատկությունը ապահովագրական պաշտպանվածության գծով: Ապահովագրական պատմությունը: Հայաստանի ապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը և երկրի տնտեսական զարգացման կարևորագույն նշանակությունը: Ապահովագրության իրականացման կանոնակարգման հիմնական սկզբունքները: Պարտադիր և կամավոր ապահովագրության իրականացման հիմնական սկզբունքները: Պետությունը և ապահովագրությունը: Ապահովագրական գործի կազմակերպման հիմնական սկզբունքները: Ապահովագրական շուկայի հիմնական մասնակիցները և նրանց բնութագիրը:Ապահովագրական շուկայի մասնակիցների փոխհարաբերությունները: Ապահովագրության հիմնական տեսակներն ու օբյեկտները: Ապահովագրության տեսակների դասակարգման հիմնական սկզբունքները և դրանց առանձնահատ-կությունները: Ապահովագրական ռիսկի, կորուստի և ապահովագրական հատուցման էությունը: Ռիսկային իրադրություն և ապահովագրական պատահար: Ապահովագրական ռիսկերի տեսակներն ու դրանց կառավարումը: Անձնական, գույքային և պատասխանատվության ապահովագրության տեսակներն ու կազմակերպումը: Գյուղատնտեսական մշակաբույսերի և բազմամյա տնկարկների ապահովագրություն: Գյուղատնտեսական կենդանիների ապահովագրություն: Ապահո-վագրական դրույքի /սակագնի/ կառուցվածքը և հաշվարկման հիմնական եղանակները: Անձնական և գույքային ապահովագրության դրույքի /սակագնի/ հաշվարկման մեթոդներն ու դրանց առանձնահատկությունները: Ապահովագրական պահուստների էությունը և հիմնական տեսակները: Վերաապահովագրության էությունն ու դրա գործառույթների առանձնահատկությունը: Վերաապահովագրական շուկայի զարգացման հիմնական փուլերը: Ապահովագրական կազմակերպության կառուց-վածքը: Ապահովագրական կազմակերպության տեսակները:

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ԴԱՍԸՆԹԱՑՆԵՐԻ ԿՐԹԱՀԱՏՎԱԾ

ՄԱՍՆԱԳԻՏԱԿԱՆ ՆԵՐԱԾՈՒԹՅՈՒՆ
ԲՈՒՀԱԿԱՆ ԲԱՂԱԴՐԻՉ

1 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա
2-Աշխատանքի կազմակերպումը սննդարդյունաբերության ձեռնարկություններում
3-Արտադրության կազմակերպումը սննդարդյունաբերության ձեռնարկություններում
4 – Ձեռնարկատիրական գործունեությու
5 - Տնտեսական գործունեության վերլուծություն
6 - Ագրոպարենային համակարգի կազմակերպությունների կառավարում

7 - Ագրոպարենային համակարգի զարգացման կանխատեսում և պլանավորում
8 - էկոնոմաթեմատիկական մոդելավորում
9 - Ինվեստիցիայի տնտեսական գնահատում:
10 - էլեկտրոնային կոմերցիա
11- Աշխատանքի էկոնոմիկա
12 – Կազմակերպությունների ֆինանսական վերլուծություն
Ընտրովի դասընթացներ
1 – Գյուղատնտեսության էկոնոմիկա

1 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա 9 կրեդիտ 260

Տնտեսական օրենքների և օրինաչափությունների դրսևորման բնույթը սննդարդյունաբերության ոլորտում: Սննդարդյունաբերության արտադրական ռեսուրսների /հումքի, կապիտալի, աշխատանքի/ պահանջի և տնտեսական արդյունավետության որոշման մեթոդաբանությունը, ցուցանիշները: Կապիտալի պտույտը և շրջապտույտի փուլերի գնահատումը:

Կապիտալ ներդրումների պահանջի և ներդրման արդյունավետության գնահատումը, նվազագույն ռեսուրսների և տարբերակների ընտրությունը:

Սննդարդյունաբերության ընդլայնված վերարտադրությունը, առանձնահատկությունները, աղբյուրները, ցուցանիշները, տիպերը:

Սննդարդյունաբերության համախառն և ապրանքային արտադրանքը, վերջնական արդյունքը: Համախառն արդյունքի բաշխումը: Պարենային ազգային անվտանգությունը և սննդարդյունաբերությունը:

Արտադրության տնտեսական արդյունավետության էությունը, մակարդակները, ցուցանիշները կանոնական և իրական տնտեսության պայմաններում: Ինքնարժեք՝ տեսակները, հաշվարկման մեթոդաբանությունը, արտերկրների փորձը, իջեցման ուղիները: Աշխատանքի արտադրողականության հաշվարկման մեթոդաբանությունը, մակարդակը, դինամիկան և ցուցանիշները: Ռեսուրսների ամբողջական
արտադրողականություն: «Նվազող հատույց» և «Սահմանային օգտակարություն»: Համախառն և զուտ եկամուտ, շահույթ, և շահութաբերություն: Ռեսուրսների ամբողջական արդյունավետություն:

Արտադրողական ուժերի և արտադրանքների տեղաբաշխման և մասնագիտացման գիտական հիմունքները, ցուցանիշների համակարգը սննդարդյունաբերության ոլորտում: Կենտրոնացում, համակենտրոնացում և ագրոարդյունաբերական ինտեգրացիա:

Գնագոյացումը և ագրարային շուկայի գների համակարգը:

Պարենային, ճյուղային ենթահամալիրների էկոնոմիկա /արտադրության զարգացում, տեղաբաշխում, մասնագիտացում, տնտեսական արդյունավետության բարձրացման հիմնախնդիրներ, ցուցանիշներ, SWOT վերլուծություն/:

2 - Աշխատանքի կազմակերպումը սննդարդյունաբերության ձեռնարկություններում 5 կրեդիտ 150 ժամ

Այս դասընթացը բաղկացած է 3 բաժնից: Առաջին բաժնում ցույց է տրվում աշխատանքի կազմակերպման հիմունքները և ընդգրկում է հետևյալ թեմաները՝

1.Առարկան ,մեթոդը և խնդիրները: Աշխատանքի կազմակերպման մասին ուսմունքի զարգացումը

2.Աշխատանքի շուկան և բնակչության զբաղվածության հիմնախնդիրները

3.Աշխատանքի բաժանումը և կոոպերացիան: Աշխատանքային կոլեկտիվների կազմակերպումը

4.Աշխատանքի պայմանները

5.Աշխատանքի և հանգստի ռացիոնալ ռեժիմները

6.Աշխատատեղերի կազմակերպումը, ատեստացիան ու ռացիոնալացումը

7.Աշխաըանքի ռացիոնալ կազմակերպման հիմնական սկզբունքները

Երկրորդ բաժինը աշխատանքի նորմավորումը ներառում է հետևյալ թեմաները՝

1.Գյուղատնտեսության մեջ աշխատանքի նորմավորման ընդհանուր հարցեր

2.Աշխատաժամանակի ծախսերի և աշխատանքային գործընթացների ուսումնա-

սիրման եղանակները
3.Աշխատանքի նորմաները, դրանց մշակման մեթոդիկան գյուղատնտեսության տարբեր ճյուղերում
Երրորդ բաժնում ուսումնասիրում են աշխատանքի տարիֆավորման և վարձատրության հետևյալ հարցերը՝
1.Աշխատանքի վարձատրության կազմակերպման ընդհանուր հարցեր
2.Սկզբնական աշխատանքի կոլեկտիվներում աշխատողների աշխատանքի վարձատրությունը

3.Աշխատանքի վարձատրությունը սեփականության և տնտեսավարման տարբեր ձևերի պայմաններում
4.Սպասարկող արտադրությունում աշխատողների աշխատանքի վարձատրությունը
Այս առարկայի ուսումնասիրումը պետք է ապահովի լուծլու փոխկապակցված խնդիրները՝ աշխատանքի մասին գիտության ընկալումը և աշխատանքի կազմակերպման, նորմավորման և վարձատրության մասին պրակտիկ նորույթների ձեռք բերումը:
Աշխատանքի կազմակերպման, նորմավորման և վարձատրության դասընթացի խնդիրն է մեկնաբանել աշխատանքի կազմակերպման, նորմավորման ու վարձատրության հետ առնչվող հասկացությունները, բացահայտել դրանց էությունը, նշանակությունը, գործողության շրջանակները: Սույն դասընթացի նպատակն է փորձի ընդհանրացման հիման վրա բացահայտել աշխատանքի կազմակերպման, նորմավորման ու վարձատրության բնագավառում ագրոարդյունաբերական ձեռնարկություններում աշխատանքի կազմակերպման նոր ձևերի, նորմավորման ու վարձատրության կատարելագործման, առկա իրավիճակի վերլուծության նոր եղանակներ, մշակել հանձնարարականներ, դրանք ներդնել արտադրության մեջ և հասնել բարձր արդյունավետության:
Առարկայի ուսումնասիրությունը հնարավորություն պետք է տա ուսանողներին գտնել՝
-աշխատանքի էությունը և դրա սոցիալ-տնտեսական նշանակությունը, աշխատանքի բնույթը և բովանդակությունը
-աշխատանքի բաժանման ու կոոպերացիայի տեսակներն ու ձևերը, սկզբնական աշխատանքային կոլեկտիվների կազմակերպման սկզբունքները և ձևերը
-աշխատաժամանակի շուկան և բնակչության զբաղվածության հիմնահարցերը, գործազրկությունը որպես տնտեսական ու սոցիալական երևույթ և ագրոարդյունաբերական համակարգում աշխատանքի շուկայի ձևավորումը և գործունեությունը

-աշխատանքի ու հանգստի ռեժիմների պայմանները, աշխատատեղերի կազմակերպումը ու սպասարկումը
-աշխատանքային գործընթացների ռացիոնալ կազմակերպման սկզբունքները և առանձին աշխատանքային գործընթացների կազմակերպման առանձնահատկությունները,
- աշխատանքային գործընթացների ուսումնասիրման եղանակները աշխատանքի նորմավորման մեթոդները և նորմաների տեսակները
-աշխատանքի վարձատրության կազմակերպումը տնտեսավարման տարբեր ձևերի պայմաններում, վարձատրության ձևերը ու համակարգերը, խրախուսումների ու պարգևատրումների ձևերը և տեսակները
Միաժամանակ ուսանողները պետք է կարողանան՝

-հիմնավորել և որոշել սկզբնական աշխատանքային կոլեկտիվների չափերը
-գնահատել աշխատանքային սանիտարա-հիգիենիկ, հոգեֆիզիոլոգիական և գեղագիտական պայմանները
-հիմնավորել և կազմել աշխատանքի ու հանգստի ռացիոնալ ռեժիմների գրաֆիկները, անցկացնել աշխատատեղերի ատեստացիան և մշակել միջոցառումներ դրանց ռացիոնալացման համար
-մշակել աշխատանքի կազմակերպման քարտեր կոնկրետ ձեռնարկություններում
-անցկացնել խրոնոմետրաժային դիտարկումներ, սահմանել արտադրական նորմաներ և վերլուծել աշխատանքի նորմաների կատարման մակարդակը
-որոշել տրվելիք վարձատրության և նյութական խրախուսման տարբեր ձևերի շահաբաժինները
-որոշել աշխատողի աշխատանքային գործունեության կատարելագործման ուղղությամբ իրականացվող միջոցառումների տնտեսական ու սոցիալական արդյունավետությունը:

Բացի այս բոլորից ուսանողները պետք է ձեռք բերեն հմտություններ, ունակություններ աշխատելու գիտական, նորմատիվային, տեղեկատվական գրականության հետ, ընդհանրացնեն և օգտագործեն առաջավոր փորձը:

3 Արտադրության կազմակերպումը սննդարդյունաբերական ձեռնարկություններում 11 կրեդիտ 330 ժամ

Արտադրության կազմակերպումը որպես գիտական համակարգ և պրակտիկ գործունեության բնագավառ, արտադրության կազմակերպման տեսության զարգացման փուլերը, արտադրության կազմակերպման գիտական հիմունքները, արտադրության կազմակերպման կատեգորիների համակարգը, հիմնական տարրերը և սկզբունքները, արտադրական համակարգը և դրանց տեսակները, ձեռնարկությունը որպես արտադրական համակարգ, ձեռնարկությունների դասակարգումը, արտադրական գործընթացը, արտադրական ցիկլը և դրա տևողությունը, արտադրական գործընթացների կազմակերպումը ժամանակի և տարածության մեջ,
արտադրության կազմակերպման ձևերը, արտադրության համակենտրոնացումը, արտադրության կոմբինացումը և կոոպերացումը, արտադրության կազմակերպման մեթոդները և դրանց հիմնավորումը, արտադրության կազմակերպման տիպերը՝ հատային, սերիական /խմբակային/, զանգվածային, դրանց առանձնահատկությունները և մեթոդները, արտադրական համակարգերի նախագծման հիմունքները՝ նախագծման գործընթացը, դրա փուլերը, ելակետային տվյալները, հոսքային արտադրության նախագծման առանձնահատկությունները, արտադրության կազմակերպման մակարդակի գնահատումը և վերլուծությունը, արտադրության կազմակերպման պլանավորումը ձեռնարկությունում, ճյուղային արտադրության առանձնահատկությունները որպես արտադրության կազմակերպման օբյեկտ, արտադրության կազմակերպման զարգացման հիմնական միտումները և օրինաչափությունները ճյուղի ձեռնարկություններում, արտադրական համակարգի կառուցվածքը ճյուղում, հիմնական արտադրությունների պահպանումը և նախագծման կարգը ճյուղի ձեռնարկություններում, պլանավորման էությունը և ֆունկցիաները, պլանավորման հասկացությունը, խնդիրները, հիմնական սկզբունքները և մեթոդները, ձեռնարկության պլանների համակարգը, դրանց փոխադարձ կապը, ձեռնարկության զարգացման ռազմավարական պլանավորումը, ձեռնարկության արտադրության և իրացման պլանավորումը, ձեռնարկության գործունեության

ռեսուրսային ապահովման պլանավորումը, ֆինանսական պլանավորումը, պլանավորման կազմակերպումը ձեռնարկությունում:

4 – Ձեռնարկատիրական գործունեություն 4 կրեդիտ 120 ժամ

Դասընթացի նպատակն է ուսուցանել ձեռնարկատիրական գործունեության նպատակը, ոլորտները և խնդիրները: Ձեռնարկատիրության տեսական և մեթոդաբանական հիմնահարցերը, ձեռնարկատիրության ձևերը, դրանց ընդհանուր ու տարբերիչ գծերը: Շուկան և շուկայական մոդելները, գործարարության ծրագրի էությունը, կազմը և կառուցվածքը, ծրագրի հիմնական ցուցանիշները:

Մարքեթինգը և ձեռնարկատիրությունը: Գովազդի ձևերը, էությունը և նշանակությունը, գովազդի կազմակերպումը:

Ձեռնարկության ապրանքային քաղաքականությունը, ռազմավարական մարքեթինգային պլանավորման կազմակերպումը: Ձեռնարկության ապահովագրման համակարգը: Լիզինգը և ֆակտորինգը:

Ձեռնարկության ներդրումային քաղաքականության իրականացումը: Ձեռնարկության ֆինանսները, հաշվապահական հաշվառումը և ֆինանսական կառավարումը, արտաքին տնտեսական գործունեության կազմակերպումը:

Փոքր, միջին և խոշոր ձեռնարկատիրության կազմակերպման վիճակի վերլուծությունը և զարգացման հեռանկարները Հայաստանի Հանրապետությունում:

5 - Տնտեսական գործունեության վերլուծություն 9 կրեդիտ 270 ժամ

Ագրոպարենային համակարգի ձեռնարկություններում ֆինանսատնտեսական գործունեության վերլուծության նպատակը, խնդիրները և կիրառվող մեթոդները շուկայական էկոնոմիկայի պայմաններում:Ոչ ընթացիկ ակտիվներով, էներգետիկ և աշխատանքային ռեսուրսներով ապահովվածությունը և նրանց օգտագործման արդյունավետությունը պայմանավորող գործոնների վերլուծությունը: Աշխատանքի վարձատրության ֆոնդի օգտագործման արդյունավետությունը և աշխատանքի արտադրողականության մակարդակը, հարաբերակցությունը: Գյուղատնտեսական և վերամշակող ձեռնարկությունների արտադրանքների գծով առաջադրանքների կատարումը ապահովող գործոնների վերլուծությունը: Միավոր և համախառն արտադրանքի հաշվով կատարված արտադրական ծախսումների ու նրա կառուցվածքի գծով տեղի ունեցած փոփոխությունները և տարբեր գործոնների ազդեցությունը: Արտադրությունում կատարվող ներդրումները և նրա տնտեսական արդյունավետությունը: Ըստ արտադրանքների, ճյուղերի և տնտեսության առումով շահույթի և շահութաբերության մակարդակի դինամիկան, տեղի ունեցած փոփոխությունները և պայմանավորվող գործոնների վերլուծությունը: Ձեռնարկության միջոցների կազմակերպման աղբյուրների կազմի ու կառուցվածքի գծով տեղի ունեցած փոփոխությունների, ընթացիկ ակտիվներով ապահովվածություն ու օգտագործման արդյունավետության, ֆինանսական կայունության, վիճակագրության և հաշվեկշռի իրացվելիությունը բնութագրող բացարձակ ու հարաբերական ցուցանիշների վերլուծությունը: Ձեռնարկությունների ֆինանսա-տնտեսական գործունեության համալիր գնահատումը հիմնական տնտեսական ցուցանիշների բալային եղանակով:

6 - Ագրոպարենային համակարգի կազմակերպությունների կառավարում 9 կրեդիտ 270 ժամ

Կառավարման համակարգը, մեթոդաբանությունը, անհարժեշտությունը: Կազմակերպությունների ձևերը: Կազմակերպությունների արտաքին և ներքին միջավայրերի բնութագրումը:

Կառավարման տեսության հիմնական կատեգորիաները: Կառավարման դասա-

կան դպրոցները և կառավարչական մտքի զարգացման փուլերը:
Կառավարման գործընթացը և գործառույթները: Կառավարման մեթոդները: Կոմունիկացիաների նշանակությունը և կառավարչական որոշումները կառավարման գործընթացում:
Հանրային կառավարման էությունը և գործառույթները: Տարածքային կառավարումը և տեղական ինքնակառավարման համակարգը:
Խմբերի կառավարումը: Իշխանությունը և առաջնորդումը: Կոնֆլիկտների, փոփոխությունների և սթրեսի կառավարումը:
Արտադրության կառավարումը: Պաշարների կառավարումը: Որակի կառավարումը և արտադրանքի որակի կառավարման համակարգի ձևավորումը:
Անձնակազմի կառավարումը: Նորամուծությունների և ներդրումների կառավարումը: Սոցիալական կառավարման էությունը:
Ագրոպարենային համակարգի կառավորումը: ՀՀ ագրոպարենային համակարգի կառավարման զարգացման փուլերը, ժամանակակից վիճակը և դրա կատարելագործման ուղղությունները: Հակաճգնաժամային կառավարման խնդիրները ՀՀ ագրոպարենային համակարգի կազմակերպություններում: ՀՀ ագրոպարենային համակարգի գիտական ապահովման հայեցակարգի զարգացումը:
Կազմակերպության կուլտուրան: Ճարտասանության դերը կառավարման համակարգում: Կառավարման արդյունավետությունը և դրա բարձրացման հիմնական ուղիները:

7 - Ագրոպարենային համակարգի զարգացման կանխատեսում և պլանավորում 4 կրեդիտ 120 ժամ

Առարկայի ուսումնասիրությունը իրականացվում է հետևյալ հիմնական թեմաների գծով՝
-Կանխատեսում և պլանավորում առարկայի էությունը և խնդիրները
-Կանխատեսման և պլանավորման մեթոդաբանական հիմունքները
-Կանխատսման էությունը և դասակարգումը
-Կանխատեսման և պլանավորման հիմնական մեթոդները
-Սոցիալ-տնտեսական զարգացման ծրագրերի ու պլանների համակարգը և դրանց կառուցվածքը
-Ռազմավարական պլանավորում
-Բիզնես-պլանի էությունը, կառուցվածքը և մշակման կարգը
-Գիտատեխնիկական առաջադիմության կանխատեսումը և պլանավորումը
-ԱԱՀ-ի ռեգիոնալ և մթերային ենթահամալիրների և գյուղատնտեսության վարման համակարգերի, ենթակառուցվածքների, վերամշակող արդյունաբերության ու առևտրի, փոխադրումների զարգացման կանխատեսումը և պլանավորումը
-Ինվեստիցիաների և սոցիալական զարգացման կանխատեսումը և պլանավորումը
-Գնագոյացման և շահույթի պետական կարգավորումը:

8 - Տնտեսագիտական մաթեմատիկական մեթոդներ և մոդելավորում 7 կրեդիտ 180 ժամ

Դասընթացի բովանդակությունը և խնդիրները: Մաթեմատիկական մեթոդների դերը, համակարգչային վերլուծության եղանակները: Կառուցվածքային էլեմենտները, համակարգը և միջավայրը, արտադրական համակարգերի համակարգային վերլուծություն:
Գործառույթների հետազոտման և մաթեմատիկական ծրագրավորման եղանակները: Մաթեմաիկական ծրագրավորման բաժինները: Սիմպլեքս եղանակի տնտե-

սագիտական մեկնաբանությունը: Երկակի գնահատականներ: Մասսայական սպասարկման խնդիրները և դրանց լուծման մեթոդները: Օպտիմալ ռազմավարության ընտրության եղանակները: Տնտեսագիտական գործընթացների մաթեմատիկական
մոդելավորման հիմունքները: Մոդելի և մոդելավորման գաղափարը: Մոդելների չափանիշի ընտրությունը և հիմնավորումը: Փոփոխականների և սահմանափակումների կազմը, մաթեմատիկական և թվային մոդելների մշակումը: Խնդրի լուծման մաթեմատիկական եղանակի ընտրությունը: Լուծումների էկոնոմիկո-մաթեմատիկական վերլուծություն: Ռեսուրսների և արտադրանքի երկակի գնահատում, տնտեսական բովանդակությունը: Երկակի գնահատում օգտագործումը
ռեսուրսների դեֆիցիտության և ինքնափոխարինելիության մակարդակի որոշման համար:
Արտադրական գործընթացների էկոնոմիկո-մաթեմատիկական մոդելավորումը: Մակրոտնտեսական և միկրոտնտեսական գործընթացների մոդելավորումը:

9 – Ինվեստիցիոն տնտեսական գնահատում 3 կրեդիտ 90 ժամ

Ինվեստիցիաների և ինվեստիցիոն նախագծերի հասկացությունն ու դասակարգումը: Ինվեստիցիոն նախագծի կենսափուլերը:
Նախագծի վերլուծության ասպետկները: Չփոխհատուցվող ծախսեր: Ինվեստիցիոն նախագծի մասնակիցների ֆինանսական վիճակի վերլուծությունը: Պարտքի սպասարկման հիմնական սխեմաները (դասակարգումը): Ֆինանսավորման հատուկ դեպքեր: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը: Հիմնական պարտքի վճարումների հետաձգումը տոկոսների կապիտալացմամբ: «Վճարումների կրիտիկական պահի» պրոբլեմը: Հիմնական պարտքի և տոկոսների վճարումները հավասար գումարներով: Ինֆլյացիայի հաշվառումը ֆինանսավորման և պարտքի սպասարկման սխեմաների գնահատման ժամանակ: Վարկի չափի և պարտքի սպասարկման սխեմայի ազդեցությունը վարկառուի ֆինանսական վիճակի ու նախագծի ֆինանսական իրացվելիության վրա: Ռիսկերի վերլուծությունը: Ինվեստիցիոն նախագծերի գործարարության (բիզնես) - պլանների մշակումը: Ինվեստիցիոն նախագծերի բիզնես-պլանների դերն ու նշանակությունը: Բիզնես-պլանի կազմը և կառուցվածքը: Ինվեստիցիաների տնտեսական գնահատման ծրագրային ապահովվածությունը:

10 - Էլեկտրոնային կոմերցիա 4 կրեդիտ 120 ժամ

Էլեկտրոնային կոմերցիայի դերը շուկայական տնտեսության ներկայիս պայմաններում էլ ավելի է կարևորվում, և առանց այս գիտության իմացության թերի է լինում «Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում» մասնագիտությամբ տնտեսագիտության բակալավր մասնագետի պատրաստումը: Ծրագիրը այս մասնագիտության համար բաղկացած է 10 թեմաներից, իր 59 ենթաթեմաներով:

Էլեկտրոնային բիզնեսը և էլեկտրոնային կոմերցիան: Էլեկտրոնային կոմերցիան՝ որպես բիզնեսի վարման ձև, հիմնական հասկացությունները, առանձնահատկությունները և հիմնախնդիրները, զարգացման միտումները: Էլեկտրոնային կոմերցիան, համակարգերը, կազմակերպատնտեսական մոդելները, տեղը ինտերնետ ցանցում, համակարգի օգտագործման հետ կապված խնդիրները և նրանց առանձնահատկությունները ՀՀ-ում: Էլեկտրոնային կոմերցիայի ձևերը՝ խանութներ, աճուրդներ, պորտալներ, առևտրային

հրապարակներ: Ինտերնետ ցանցի դերը էլեկտրոնային կոմերցիայի համակարգում՝ ինտերնետի կառուցվածքը, գործունեությունը, բաղկացուցիչ մասերը և հիմնական ծառայությունները, մարքեթինգը և ինտերնետ ցանցի հնարավորությունները: WEB էջը՝ որպես էլեկտրոնային կոմերցիայի բիզնեսի հիմք: WEB էջի դասակարգումը, բիզնես մոդելները, էջի ստեղծման փուլերը, արդյունավետության գնահատումը: Փողի շարժը ցանցում: Էլեկտրոնային վճարումների տարբերակները, վճարային համակարգերը, ինտերնետ բանքինգ, EDram և ArCa վճարման համակարգեր: Կազմակերպություն-հաճախորդ դասի (B2C) էլեկտրոնային կոմերցիա: Ինտերնետ մարքեթինգ, ապրանքային ու գնային քաղաքականությունը, մրցունակությունը ինտերնետում, սպառողը ինտերնետ միջավայրում: Կոմունիկացիոն քաղաքականությունը ցանցում՝ գովազդի առանձնահատկությունները, էլեկտրոնային PR, իրացման խթանում: Կազմակերպություն-կազմակերպություն դասի (B2B) էլեկտրոնային կոմերցիա՝ արժեքի ավելացման շղթաներ, գործարարության զարգացումը ինտերնետում, էլեկտրոնային առևտրում մասնակիցների (գնորդների, վաճառողների) վիճակագրական վերլուծություն, բիզնեսը և էտիկան կազմակերպությունների միջև: Էլեկտրոնային առևտրի կազմակերպաիրավական հիմքերը: Ինտերնետում աշխատանքի կազմակերպական և հասարակական կարգավորումը, տեխնիկական կոորդինացումը, անվտանգության ապահովման միջոցները, շիֆրավորում, էլեկտրոնային ստորագրություն և կնիք ունենալու առավելությունը:

Ծրագրում ներառված թեմաների ուսումնասիրումը հնարավորություն է տալիս ուսանողներին՝ պատշաճ մակարդակի գիտելիքներ ձեռք բերել էլեկտրոնային շուկայում արդյունավետ ու նպատակաուղղված գործունեություն ծավալելու, էլեկտրոնային գործառնությունների, ինտերնետ ցանցում մարքեթինգային հետազոտությունների իրականացման, անհրաժեշտ տեղեկատվության ստացման, հիմնավոր ապրանքային, գնային, բաշխման և կոմունիկացիոն քաղաքականություն իրականացնելու, ինչպես նաև էլեկտրոնային կոմերցիայի բնագավառում այլ խնդիրների արդյունավետ լուծման համար:

11- Աշխատանքի էկոնոմիկա 3 կրեդիտ 90 ժամ

Աշխատանքը որպես հասարակության կենսագործունեության հիմք: Աշխատանքի առանձնահատկությունը: Պահանջարկն աշխատանքի նկատմամբ: Պահանջները աշխատանքի տարբեր տեսակների նկամամբ:

Աշխատանքի շուկայի գործոնները, աշխատանքի մրցակցային շուկա, մենաշնորհը և մոնոպսոնիան աշխատանքի շուկայում:

Նվազագույն աշխատավարձ հասկացությունը:

Աշխատանքի ոչ հավասարակշռված շուկա:

Մարդկային կապիտալ, մասնագետների աշխատանքի շուկան:

Մարդկային կապիտալի վերարտադրությունը կյանքի ցիկլի ընթացքում:

Աշխատանքի պաշտպանության գծով նորմատիվների ազդեցությունը աշխատանքի շուկայի վրա, շուկայի անկատարությունը և աշխատավարձի տարբերությունները:

Աշխատանքի ներքին շուկաները, արտադրողականություն և վարձատրություն, արդյունավետ աշխատավարձը և հոսունության վնասները:

Կայունությունը աշխատանքի շուկայում, կայունության տեսակները, ախատանքի շուկայի երկակիությունը և սեգմենտավորվածությունը:

Արհմիությունների պահվածքի նպատակները և մոդելները:

Գործազրկություն,տեսակները և ցուցանիշները:
Սոցիալական գործընկերություն: Սոցիալ աշխատանքային հարաբերությունների կարգավորման միջազգային ստանդարտները և ԱՄԿ դերը:

12 – Կազմակերպությունների ֆինանսական վերլուծություն 5 կրեդիտ 120 ժամ

Տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական վերլուծության անհրաժեշտությունը: Ֆինանսական վերլուծության դերը տնտեսավարման պայմաններում, Տնտեսավարող սուբյեկտների ֆինանսական դրության ընդհանուր գնահատումը:

Տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական արդյունքների վերլուծությունը: Տնտեսավարող սուբյեկտների գործունեության ֆինանսական արդյունքների ձևավորման և բաշխման մոդելը, շահույթի ցուցանիշների մակարդակի, դինամիկայի և կառուցվածքի վերլուծությունը, արտադրանքի ապրանքների (աշխատանքների, ծառայությունների) իրացումից շահույթի գործոնային վերլուծությունը, շահույթի օգտագործման վերլուծությունը, շահութաբերության ցուցանիշների համակարգը և հաշվարկման մոթոդները, շահութաբերության ցուցանիշների գործոնային վերլուծությունը:

Ֆինանսական կայունության, գործարար ակտիվության և իրացվելիության գնահատման ցուցանիշների ու դրանց հաշվարկման մեթոդիկան:

Տնտեսավարող սուբյեկտների սնանկացումը և ռիսկերի գնահատման մեթոդիկան: Տնտեսավարող սուբյեկտների սնանկացման էությունը, սնանկացման պատճառները և ազդող գործոնները, անվճարունակության գնահատումը, տնտեսավարող սուբյեկտների սնանկացման կանխատեսման մեթոդները, տնտեսավարող սուբյեկտների ֆինանսական առողջացման ուղիները, ֆինանսական պլանի կազմման համառոտ նկարագիրը, ռիսկի գնահատում:

5.ՍՆՆԴԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ԷԿՈՆՈՄԻԿԱ ԵՎ ԿԱՌԱՎԱՐՈՒՄ ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՏՆՏԵՍԱԳԻՏՈՒԹՅԱՆ ԲԱԿԱԼԱՎՐԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՅՈՒՐԱՑՄԱՆ ԺԱՄԿԵՏՆԵՐԸ 242 ԺԱԲԱԹ Է, ՈՐՏԵՂ՝

5.1. Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան
ծրագրի յուրացման ժամկետը, ներառյալ ուսանողի հետազոտական աշխատանքը, առկա ուսուցման ձևով 242 շաբաթ է, որից.

- տեսական ուսուցումը՝ 150 շաբաթ,
- քննաշրջանները՝ 27 շաբաթ,
- պրակտիկաները՝ 19 շաբաթ,

այդ թվում ուսումնական պրակտիկա 4 շաբաթ
արտադրական պրակտիկա 10 շաբաթ
ն/դ պրակտիկա - 4 շաբաթ
պ/ք և ղ/ն – 10 շաբաթ
արձակուրդները 36 շաբաթ
ընդ. – 242 շաբաթ

Դիպլոմային աշխատանքի թեման հանձնարարվում է ուսանողին ուսուցման 3-րդ կուրսում, արտադրական պրակտիկա մեկնելու ժամանակ: Դիպլոմային աշխատանքի ղեկավարը նշանակվում է ամբիոնի կողմից պրոֆեսորներից, դոցենտներից և առաջատար ասպիրանտներից:

Դիպլոմային աշխատանքի կատարման ժամանակացույցը, ընթացիկ վերահսկման և ատեստավորման ձևը, պաշտպանության թույլատրման կարգը սահմանում է բուհը (ֆակուլտետը), որը հաստատում է բուհի գիտական խորհուրդը:

5.2. Միջնակարգ (լրիվ) ընդհանուր կրթություն ունեցող անձանց համար Տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան

ծրագրերի յուրացման ժամկետները հեռակա ուսուցման ձևով երկարացվում են մինչև 1 տարի՝ սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ. 1.2-ով սահմանված ժամկետի նկատմամբ:

5.3. Ուսանողի ուսումնական ծանրաբեռնվածության առավելագույն ծավալը սահմանվում է շաբաթական 45 ժամ՝ ներառյալ լսարանային և արտալսարանային (ինքնուրույն) աշխատանքները:

5.4. Առկա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի լսարանային պարապմունքների ծավալը չպետք է գերազանցի շաբաթական 30 ժամ: Նշված ծավալում չեն ընդգրկվում ֆիզիկական կուլտուրայի և ֆակուլտատիվ դասընթացների դասաժամերը: Ուսումնական տարվա տեսական ուսուցման տևողությունը 34 շաբաթ է:

5.5. Հեռակա ուսուցման ձևով սովորող ուսանողի համար պետք է ապահովվի տարեկան 160 ժամից ոչ պակաս ծավալով դասախոսների հետ պարապմունքներ անցկացնելը:

5.6. Ուսումնական տարվա արձակուրդները պետք է լինեն 7-10 շաբաթ, այդ թվում՝ 2 շաբաթից ոչ պակաս՝ ձմեռային քննաշրջաններից հետո:

6. 311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում
դասիչ, մասնագիտության անվանում

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ Տնտեսագիտության բակալավր -ի ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ
որակավորման աստիճան

ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԿՐԹԱԿԱՆ ԾՐԱԳՐԻ ՄՇԱԿՄԱՆ ԵՎ ԻՐԱԿԱՆԱՑՄԱՆ ՊԱՅՄԱՆՆԵՐԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

6.1 Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան

ծրագրի մշակմանը ներկայացվող պահանջները.

6.1.1. Սույն պետական կրթական չափորոշիչի հիման վրա բուհն ինքնուրույն է մշակում և հաստատում Տնտեսագիտության բակալավրի պատրաստման հիմնական որակավորման աստիճան
կրթական ծրագիրը:

Ուսանողի կողմից ընտրովի դասընթացների ուսումնասիրությունը պարտադիր է, իսկ նրանց ցանկը երաշխավորական բնույթ է կրում, որը կարող է

փոփոխել կամ լրացնել բուհը:

Ուսումնական դասընթացի բաղադրիչների տեսակները (դասախոսություն, գործնական, սեմինար, լաբորատոր պարապմունքներ, տնային և կուրսային աշխատանքների խորհրդատվություն և այլն) և ծավալները՝ դասընթացին հատկացված դասաժամերի շրջանակում սահմանում է բուհը: Ուսուցման ողջ շրջանում ուսումնական ժամաքանակի ընդհանուր հաշվեկշռում ակտիվ մեթոդներով ուսանողի տեսական ուսուցումը չպետք է ցածր լինի 25%-ից:

Ուսանողի գիտելիքների ստուգման և գնահատման համակարգի տեսակն ընտրում է բուհը: Տվյալ դասընթացից ուսանողի գիտելիքների եզրափակիչ գնահատականը չպետք է հիմնավորվի միայն վերջին քննության (ստուգարքի) արդյունքով, այն պետք է հաշվի առնի ուսանողի ակտիվությունը դասընթացից և ընթացիկ առաջադիմությունը կիսամյակի (ների) ընթացքում: Եզրափակիչ գնահատման դեպքում գնահատականի 40%-ը ձևավորում է ընթացիկ առաջադիմությամբ և միջանկյալ ստուգումներով, իսկ 60%-ը՝ եզրափակիչ քննության (ստուգարքի) արդյունքով:

Քննությունների անցկացման հիմնական ձևը գրավոր կամ գրավոր-բանավորն է: Բացառության կարգով բուհը կարող է սահմանել բանավոր քննություններ, բայց դրանք չպետք է գերազանցեն քննությունների ընդհանուր քանակի 25%-ը: Բուհի իրավունքն է ուսումնական դասընթացի եզրափակիչ ստուգման եղանակի (ստուգարք կամ քննություն) ընտրությունը և ձևի սահմանումը:

Ուսանողների գիտելիքների ընթացիկ գնահատման համակարգում բուհն օգտագործում է իրեն նպատակահարմար գնահատման սանդղակ: Միջազգային մասնագիտական կրթական համակարգին ինտեգրվելու և ուսանողների ակադեմիական շարժունակությունն ապահովելու նպատակով ուսումնական գործընթացում գերադասելի է գիտելիքների ստացման և գնահատման վարկային (կրեդիտային) համակարգի ներդրումը և օգտագործումը: Դասընթացից եզրափակիչ գնահատական նշանակելու դեպքում անհրաժեշտ է անցնել գիտելիքների գնահատման ավանդական համակարգին («գերազանց», «լավ», «բավարար», «անբավարար», «ստուգված», «չստուգված»):

Կուրսային աշխատանքը /նախագիծը/ դիտարկվում է որպես դասընթացի ուսումնական բաղադրիչ և իրականացվում է այդ դասընթացին հատկացրած դասաժամերի հաշվին: Հիմնական մասնագիտական դասընթացներից կուրսային աշխատանքի /նախագծի/ կատարելը պարտադիր է, բայց ուսուցման ողջ շրջանում դրանք չպետք է գերզանցեն 5-ը:

Մանագիտության ուսումնական պլանով (հավելված 2) նախատեսված բոլոր ուսումնական դասընթացների, կուրսային աշխատանքների և պրակտիկաների համար պարտադիր է եզրափակիչ գնահատականի նշանակումը:

Մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկը ընդհանուր մասնագիտական դասընթացների կրաթաբլոկի տրամաբանված հաջորդականությունն է, որը ընտրած մասնագիտությամբ նախատեսված գործունեության բնագավառներում նպաստում է ուսանողի խոր մասնագիտական գիտելիքների և ունակությունների ձեռքբերմանը: Այն մասնագիտությունների գծով, որոնց անվանման մեջ առկա է ագրարային արտահայտությունը, ընտրած բնագավառի համար շրջանավարտի պատրաստման առանձնահատկությունները առաջին հերթին հաշվի են առնվում մասնագիտացման դասընթացների միջոցով: Բուհը պետական կրթական չափորոշիչի հավելված 1-ում տրված ցանկից ինքնուրույն է ընտրում իրեն համապատասխանող մասնագիտացումը և իրավունք

ունի փոփոխելու կամ լրացնելու մասնագիտացման դասընթացների ցանկը կամ էլ ՀՀ ԿԳՆ մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչը
մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցրած՝ ձևավորելու նոր մասնագիտացում:

Ֆակուլտատիվ դասընթացների կրթաբլոկի ցակը նույնպես երաշխավորական բնույթ է կրում և ուսանողի համար պարտադի չէ, իսկ դրանց հաճախելու դեպքում կրթաբլոկին հատկացրած ժամաքանակների 30%-ին վերաբերող դասընթացներից պարտադիր է ուսանողների գիտելիքների ստուգումը և գնահատումը:

6.1.2. Մասնագիտության հիմնական կրթական ծրագիրն իրականացնելու դեպքում բուհն իրավասու է՝

- 5%-ի սահմաններում փոփոխել դասընթացների կրթաբլոկների հատկացրած ժամաքանակները, իսկ առանձին դասընթացներինը՝ մինչև 10%-ի սահմաններում,
- ձևավորել հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական դասընթացների կրթաբլոկ, որի հանրապետական բաղադրիչում նշվածներից պարտադիր է հետևյալ դասընթացների առկայությունը՝

«Ֆիզիկական կուլտուրա»,
«Հայ ժողովրդի պատմություն»,
«Հայոց լեզու և հայ գրականություն»,
«Ռուսաց լեզու և խոսքի մշակույթ»,
«Օտար լեզու»,
«Փիլիսոփայություն»:

Մնացած դասընթացները կարող են ընդգրկվել ըստ բուհի հայեցողության: Այս դեպքում հնարավոր է նրանց միջդասընթացային միավորումը՝ բովանդակության պարտադիր նվազագույնի պահպանմամբ:

Եթե դասընթացը ընդհանուր մասնագիտական կամ մասնագիտացման դասընթացների կրթաբլոկի մի մասն է կազմում, դրա համար հատկացված ժամերը վերաբաշխվում են ՀՍՏ դասընթացների վրա:

Ֆիզիկական կուլտուրայի պարապմունքները հեռակա և դրսեկության ձևերով ուսումնառող ուսանողների համար կարող են իրականացվել նրանց ցանկությամբ,

- ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական (ՀՍՏ) դասընթացների դասավանդումն իրականացնել հեղինակային դասախոսությունների, անհատական և կոլեկտիվ գործնական պարապմունքների, առաջադրանքների և սեմինարների ձևով՝ բուհի մշակած ծրագրերով, հաշվի առնելով բուհի մասնագիտական առանձնահատկությունները, դասախոսների հետազոտական ուղղվածությունը և հակումները, որոնք կապահովեն կրթաբլոկի դասընթացների թեմատիկայի լուսաբանումը՝ ուսանողների մասնագիտական կողմնորոշմանը համապատասխան,
- սահմանել ընդհանուր հումանիտար և սոցիալ-տնտեսագիտական (ՀՍՏ), ընդհանուր մաթեմատիկական և բնագիտական (ԸԲ) կրթաբլոկներում ընդգրկված դասընթացների առանձին բաժինների դասավանդման անհրաժեշտ խորությունը՝ կրթաբլոկների դասընթացների ուղղվածությանը համապատասխան և մասնագիտության առանձնահատկությունների հաշվառմամբ: ԸԲ կրթաբլկում պարտադիր է «Քաղ. պաշտպանություն և արտակարգ իրավիճակների հիմնահարցեր» առարկայի դասավանդումը: Բուհական բաղադրիչներին առանձնացված ժամաքանակները բուհի հայեցողությամբ կարող են օգտագործվել հանրապետական բաղադրիչներում ընդգըկված դասընթացների

ավելի խորը դասավանդման համար,

- իրականացնել 311102 Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և

դասիչ, մասնագիտության անվանում

կառավարում մասնագիտությամբ Տնտեսագիտության բակալավր

որակավորման աստիճան

պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիրը կրճատված ժամկետով՝ համապատասխան ուղղվածության միջին կամ բարձրագույն մասնագիտական կրթություն ունեցող ուսանողների համար: Ուսուցման ժամկետների կրճատումը կատարվում է մասնագիտական կրթության նախորդ աստիճանում ուսանողների ձեռք բերած գիտելիքների, ունակությունների և հմտությունների հիման վրա: Այդ դեպքում ուսուցման տևողությունը 2 (երկու) տարուց պակաս չպետք է լինի: Կրճատված ժամկետով ուսուցումը թույլ է տրվում նաև այն անձանց, որոնց կրթական մակարդակը
և բացառիկ ընդունակությունները բավարար հիմք են նման ուսուցում իրականացնելու համար,

- առանձին դեպքերում, մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող ԿԳՆ գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցված՝ 311102 Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում

դասիչ, մասնագիտության անվանում

մասնագիտության համար բուհն իրավունք ունի մինչև 20%-ի սահմանում փոփոխել ընդհանուր մասնագիտական դասընթացների (ԸՄԴ) կրթաբլոկի ժամաքանակը, իսկ առանձին դասընթացները՝ մինչև 40%-ի սահմաններում:

6.2. Ուսումնական գործընթացի կադրային ապահովման պահանջները.
Տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական

որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ապահովվի գիտամանկավարժական կադրերով, որոնք, որպես կանոն, ունեն դասընթացների դասավանդման ուղղվածությանը համապատասխանող բազային կրթություն (առնվազն դիպլոմավորված մասնագետ կամ մագիստրոս) և հետևողականորեն զբաղվում են հետազոտական և գիտամեթոդական գործունեությամբ: Հատուկ մասնագիտացնող դասընթացներ դասավանդող դասախոսները, որպես կանոն, պետք է ունենան գիտական աստիճան (գիտական կոչում) և/կամ համապատասխան գործունեության ոլորտում աշխատանքի փորձ:

Գիտական աստիճան և կոչում ունեցող դասախոսները պետք է կազմեն պրոֆեսորադասախոսական կազմի 50%-ից ոչ պակասը:

Հիմնական հաստիքային դասախոսները և 0,25 հաստիքից բարձր ծանակերպված համատեղողները նույնպես պետք է կազմեն ընդհանուրի 50%-ից ոչ պակաս:

6.3. Ուսումնական գործընթացի ուսումնամեթոդական ապահովման պահանջները.
Տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական

որակավորման աստիճան

ծրագրերի իրականացումը պետք է ներառի ուսանողների կողմից մասնագիտական դասընթացների լաբորատոր, գործնական (սեմինար) աշխատանքների կատարում
(Սննդարդյունաբերական կազմակերպությունների տեխնիկա-տեխնոլոգիական գործընթացների, սարքավորումների, բուսաբուծական և անասնաբուծական ար-տադրանքների վերամշակման, պահպանման, փաթեթավորման, ուսումնասիրութ-

յան, լաբորատոր գործնական աշխատանք, ուսումնական գործընթացում սովորելու, մաթեմատիկական, տնտեսագիտական, շուկայաբանության գործնական խնդիրների տիրապետում և այլն), ներառյալ որպես պարտադիր բաղադրիչ՝ համակարգչային կիրառական ծրագրային փաթեթների օգտագործմամբ գործնական առաջադրանքների կատարում: Պարտադիր պահանջ է նաև անհրաժեշտ ինֆորմացիոն բազայի ստեղծումը, որն ապահովում է բարձրորակ մասնագետի պատրաստումը և ուսանողի մուտքը ինֆորմացիոն աղբյուրներ, ներառյալ internet-ը:

տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական
որակավորման աստիճան
ծրագրերի իրականացումը պետք է ապահովվի յուրաքանչյուր ուսանողի մուտքով դեպի գրադարանային ֆոնդեր և տվյալների բազաներ, որոնք ըստ բովանդակության համապատասխանում են հիմնական կրթական ծրագրով նախատեսված դասընթացների բաղադրիչներին (դասախոսություններ, գործնական, սեմինար և լաբորատոր պարապմունքներ, կուրսային և դիպլոմային աշխատանքների խորհրդատվություն, պրակտիկաների ծրագրեր) նվիրված մեթոդական ձեռնարկների և ցուցումների առկայությամբ, ինչպես նաև տեսալսողական, բազմամիջավայրային նյութերով և ցուցադրական ձեռնարկներով:

Բուհի գրադարանը պետք է հագեցված լինի մասնագիտության ուսումնական պլանով նախատեսված դասընթացների ուսումնամեթոդական համալիրներով, մասնագիտության նորմատիվ-իրավական ակտերով, տեղեկատու գրականությամբ և չափորոշիչներով:

6.4. Ուսումնական գործընթացի նյութատեխնիկական ապահովման պահանջները

տնտեսագիտության բակալավր -ի պատրաստման հիմնական կրթական ծրագիր
որակավորման աստիճան
իրականացնող ՀԳՄ պետք է ունենա նյութատեխնիկական բազա, որը համապատասխանում է գործող սանիտարահիգենիկ նորմերին և հակահրդեհային կանոններին, ապահովում է օրինակելի ուսումնական պլաններով նախատեսված լաբորատոր, սեմինար, գործնական պարապմունքների և միջդասընթացային պատրաստման բոլոր ձևերի և ուսանողների հետազոտական աշխատանքների կատարումը:

6.5. Պրակտիկաների կազմակերպման պահանջները

Ուսուցման ընթացքում առանձին մասնագիտական դասընթացների և ընտրած մասնագիտացման գծով գործնական ունակությունների, ապագա աշխատավայրում հմտություններ և փորձառություն ձեռք բերելու նպատակով սննդարդյունաբերության տարբեր ձևերի կազմակերպություններում, կազմակերպվում են ուսանողների ուսումնական և արտադրական պրակտիկաներ: Ուսանողի նախադիպլոմային պրակտիկան մասնագիտության ուսումնական պլանի պարտադիր բաղադրիչն է, որի կազմակերպման և իրականացման պատասխանատուն բուհն է: Նախադիպլոմային պրակտիկան կազմակերպվում է այն հաշվով, որպեսզի շրջանավարտը կարողանա այդ ընթացքում ստացած փորձառությունը օգտագործի իր դիպլոմային աշխատանքը ձևավորելիս: Եթե շրջանավարտը ուսուցումը համատեղում է աշխատանքի հետ, բուհն իրավունք ունի թույլատրել աշխատավայրում պրակտիկայի անցկացում, եթե շրջանավարտի աշխատանքի բնույթը համապատասխանում է բուհում ուսումնառած մասնագիտությանը:

Պրակտիկան կարող է կազմակերպվել նաև որոշակի կազմակերպություններում՝ նախապես կազմված անհատական ծրագրով, եթե շրջանավարտը նույն

կազմակերպությունում պաշտոն է զբաղեցնում:

Արտադրական պրակտիկայի տեղերի բացակայության դեպքում բուհը (ֆակուլտետը) այն կազմակերպում է սեփական նյութատեխնիկական բազայի վրա, եթե այն հագեցված է ժամանակակից սարքավորմամբ և ծրագրային միջոցներով:

7. 311102 – Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում

դասիչ, մասնագիտության անվանում

ՄԱՍՆԱԳԻՏՈՒԹՅԱՄԲ ՇՐՋԱՆԱՎԱՐՏԻ ՊԱՏՐԱՍՏՄԱՆ ՄԱԿԱՐԴԱԿԻՆ ՆԵՐԿԱՅԱՑՎՈՂ ՊԱՀԱՆՋՆԵՐԸ

7.1. Շրջանավարտը պետք է կարողանա լուծել սույն պետական կրթական չափորոշիչի թ.1.2 կետում նշված որակավորմանը համապատասխանող խնդիրները:

տնտեսագիտության բակալավր -ը պետք է.

որակավորման աստիճան

ա. հումանիտար և սոցիալ-տնտեսական գիտելիքների բնագավառում՝

- իմանա ՀՀ սահմանադրությունը և իր բնագավառի օրենքները
- ազատ տիրապետի մասնագիտական հայոց լեզվին (գրավոր և բանավոր)
- հաղորդակցվի, օգտվի գրականությունից և ինտերնետային գրականության աղբյուրներից երկու օտար լեզվով
- ունենա պատկերացում առողջ կենսակերպի մասին, տիրապետի ֆիզիկական կատարելագործման ունակություններին և հմտություններին
- իմանա հայ ժողովրդի պատմությունը և արդի քաղաքական զարգացումները.
- ծանոթ լինի համաշխարհային մշակույթին, տիրապետի վարվելաձևի կուլտուրային, իմանա էթիկական և իրավական նորմեր, որոնք կարգավորում են մարդու և հասարակության, մարդու և շրջակա միջավայրի հարաբերությունները
- գիտենա տնտեսագիտություն, կառավարում, միկրո և մակրոտնտեսական օրենքները, անցումային շրջանի առանձնահատկությունները

բ. բնագիտության և մաթեմատիկայի բնագավառում

-ծանոթ լինել ժամանակակից բնագիտության հիմնական սկզբունքներին և հայեցակարգերին, բնապահպանական գլոբալ և տարածքային հիմնախնդիրներին,

-տիրապետել մաթեմատիկայի հիմնական բաժիններին, հավանականությունների տեսության և մաթեմատիկական վիճակագրության մեթոդներին, մաթեմատիկական մոդելավորման եղանակներին

-տիրապետել ինֆորմացիայի հավաքման, պահպանման և մշակման համակարգչային մեթոդներին և կարողանալ օգտագործել ժամանակակից ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաներ

գ.մասնագիտական գործունեության բնագավառում՝

- ունենա տեսական և պրակտիկ պատրաստականություն, լավ տիրապետի ագրոնոմիական, անասնապահական և տնտեսագիտական առարկաներին
- պատրաստված լինի սոցիոլոգիայի, հոգեբանության և հաղորդակցության ոլորտներում, որոնք հնարավորություն են տալիս հասկանալ մարդկանց պահանջները
- տիրապետել կայուն զարգացման գաղափարին, միշտ հաշվի առնել խնդրի սոցիոլոգիական, տնտեսագիտական և սոցիալ արդարության բաղադրիչները
- մշտապես նոր գիտելիքներ ձեռք բերել ավանդական և էլեկտրոնային (ինտերնետային) գրականության միջոցով՝ ագրոգիտասփյուռի մեթոդոլոգիայի մասին:

տնտեսագիտության բակալավր -ի հատուկ պատրաստությունը վերաբերվող

որակավորման աստիճան

պահանջները սահմանում է տվյալ մասնագիտացման առաջարկող բուհը ՀՀ

ԿԳՆ մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի հետ համաձայնեցրած, որոնք ՀՀ ԿԳՆ-ում մասնագիտացումը հաստատելուց հետո միասնական են դառնում այլ բուհերի համար, բխում են մասնագիտացման կրթաբլոկի բովանդակությունից և տվյալ մասնագիտացմամբ մասնագետներ պատվիրած կազմակերպության գործառնություններից:

Նշված փորձառությունները ներառում են՝

- հետազոտական աշխատանք վարելու, վերացական տրամաբանական մտածողության, ինդուկցիայի և դիդուկցիայի մեթոդները կիրառելու և քննադատական վերլուծության ունակություններ,
- անծանոթ պայմաններում առաջացած ոչ կոնստրուկտիվ հիմնահարցե-րի բացահայտման, հաղթահարման և վերջնական լուծման, սեղմ ժամա-նակացույցով աշխատանքներ կազմակերպելու ընդունակություն.
- մասնագիտական գործունեության բնագավառում նորոմուծությունների նկատմամբ ընկալունակության ցուցաբերում:

Տնտեսագիտության բակալավր-ի մարդկանց հետ աշխատելու փորձա ռությունը որակավորման աստիճան

ենթադրում է նրա ունակությունները՝

- այլ անձանց հետ փոխգործակցելու, կոլեկտիվում նրանց հետ հաղոր-դակցվելու
- խնդիրներ ձևավորելու և դրանք ենթականերին պատվիրակելու
- մարդկանց ստեղծագործական աճի ձգումը խրախուսելու և զարգացումն ապահովելու
- ծագած տարաձայնությունները և բախումները լուծելու
- տարբեր զարգացման և մտավոր մակարդակի տեր մարդկանց հետ համագործակցելու
- մասնագիտական հարցերի շրջանակներում ընդունելի որոշումների հաս-նելու նպատակով բանակցություններ վարելու
- տարաբնույթ և տարասեռ մշակության միջավայրերում աշխատելու և այլն:

Տնտեսագիտության բակալավր -ի՝ ինֆորմացիայի հետ աշխատելու փոր ձառու- որակավորման աստիճան

թյունը պահանջում է պարտադիր հմտություններ՝

- պաշտոնական և ոչ պաշտոնական իրավիճակում սեփական կարտիքը գրավոր և բանավոր ձևերով շարադրելու, քննարկելու և գործուն կարգով պաշտպանելու
- լեզվային և մշակութային տարբերությունների հաշվառմամբ գրավոր ինֆորմացիան լսելու և վերլուծորեն ընկալելու
- բանավոր, տպագրված և էլեկտրոնային աղբյուրներից ստացված ինֆորմացիան որոնելու, ստանալու,համակարգելու, գրավոր ձևակերպելու և օգտագործելու

ինֆորմացիոն տեխնոլոգիաների օգտագործման գծով

Տնտեսագիտության բակալավր -ը պետք է ծանոթ լինի տվյալների մշակման երկու- որակավորման աստիճան

սից ոչ պակաս համակարգերի, համակարգչային և բազմաօգտագործման տեղային ցանցային համակարգերին, ինչպես նաև կարողանա կատարել

ինֆորմացիայի որոնում տվյալների ցանցային բազաներում /WWW/, օգտվել էլեկտրոնային փոստից, տվյալների բազաների փաթեթից:

Տնտեսագիտության բակալավր-ը պետք է հասկանա իր մասնագիտության էությունը
որակավորման աստիճան
և սոցիալական նշանակությունը, իր որոկովորման շարունակական բարձրացման անհարժեշտությունը հետբուհական և լրացուցիչ կրթություն ստանալու կամ էլ նոր գիտելիքների ինքնուրույն տիրապետման միջոցով:

7.2. Տնտեսագիտության բակալավր -ի եզրափակիչ պետական որակավորման
որակավորման աստիճան
պահանջները

7.2.1. 311102 Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում
դասիչ, մասնագիտության անվանում

մասնագիտացմամբ տնտեսագիտության բակալավր -ի եզրափակիչ պետական
որակավորման աստիճան
որակավում ներառում է՝ ավարտական որակավորման (դիպլոմային) պաշտպանությունը և պետական քննության հանձնումը, որոնք թույլ են տալիս բացահայտելու շրջանավարտի տեսական և գործնական պատրաստությունը սույն պետական կրթական չափորոշիչներով սահմանված մասնագիտական խնդիրների լուծման բնագավառում:

7.2.2. Տնտեսագիտության բակալավր-ի ավարտական որակավորման /դիպլոմային/
որակավորման աստիճան

աշխատանքին ներկայացվող պահանջները.

311102 Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում
դասիչ, մասնագիտության անվանում

մասնագիտացմամբ Տնտեսագիտության բակալավր-ի ավարտական որակավորման
որակավորման աստիճան
/դիպլոմային/ աշխատանքն ավարտուն մի մշակում է, որը կատարված է մասնագիտության ուսումնական պլանի համապատասխան և նպատակ ունի ամրապնդել և ընդլայնել շրջանավարտի տեսական և գործնական գիտելիքները սննդարդյունաբերության կազմակերպությունների տնտեսական ռեսուրսների, այլընտրանքի, տնտեսական ռիսկի գնահատման, ուսումնասիրվող հիմնախնդիրների ներկայացման, խնդրի դրման, առաջնային օղակի առանձնացման, տնտեսական երևույթների մոդելավորման, տնտեսաչափության /эконометрика/, տեխնոլոգիայի իմացության, վերլուծության մեթոդների ընտրության, չօգտագործված ռեզերվների բացահայտման և կառավարման, եզրակացությունների ձևակերպման և ներկայացման :ոլորտներում:

Բովանդակային առումով ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքը պետք է՝

- ներկայացվի որպես բնագավառի հիմնահարցերից մեկին վերաբերող տեսական, վերլուծական, սոցիալ-տնտեսագիտական կամ փորձարարական հետազոտություն, որում շրջանավարտը բացահայտում է իր տեսական գիտելիքները և գործնական ունակությունները, որոնք թույլ են տալիս ինքնուրույն լուծելու մասնա-

գիտական բնույթի խնդիրներ,

- ցույց տա շրջանավարտի կողմից գիտական և համակարգային վերլուծության մեթոդների յուրացման աստիճանը, տեսական ընդհանրացումներ և գործնական եզրակացություններ, ունակությունը կատարելու հիմնավորված առաջարկություններ և երաշխավորություններ բնագավառի հիմնահարցերի լուծման կատարելագործման վերաբերյալ,
- կրի ստեղծագործական բնույթ՝ հավաստի վիճակագրական տվյալների օգտագործմամբ,
- բացահայտի շրջանավարտի պատրաստության աստիճանը ինքնուրույն աշխատելու գիտական, ուսումնական, խորհրդատվական կառույցներում ինչպես նաև գյուղատնտեսության արտադրանքի, վերամշակման և ագրոբիզնեսի ոլորտում:
- համապատասխանի նյութի տրամաբանված և հստակ շարադրման պահանջներին և հենվի հավաստի փաստերի վրա,
- արտացոլի շրջանավարտի ունակությունը օգտագործելու տեղեկատվության որոնման, ընտրության, համակարգման և մշակման արդի մեթոդները, աշխատել բնագավառի նորմատիվ-իրավական ակտերի հետ,
- ձևավորված լինի հրատարակչական արդի նորմատիվներին և պահանջներին համապատասխան, ունենա հետազոտական աշխատանքի հաշվետվությանը բնորոշ կառուցվածք և 60-70 էջ համակարգչային շարվածքի ծավալ:

Ավարտական որակավորման (դիպլոմային) աշխատանքների թեմատիկան սահմանում է մասնագիտացնող ամբիոնը: Թեմատիկայում պարտադիր կարգով պետք է ներառվեն՝ սննդարդյունաբերության ժամանակակից հիմնախնդիրները, անցման շրջանի շուկայական հարաբերությունների լույսի տակ /ռեսուրսների գնահատման իմացության և կառավարման, տեսության և պրակտիկայի, արտադրության արդյունավետության բարձրացման ռեզերվների հայտնաբերման, հումքային բազաների և արտադրանքի արտադրության տեղաբաշխման օպտիմալացումը, առանձին արտադրանքների արտադրության արդյունավետության բարձրացման էկոնոմիկայի, կառավարման և մարքեթինգի: Առաջնահերթ և հրատապ հարցերը, հաշվի առնելով ագրոպարենային համալիրի համար տնտեսագիտության բակալավր մասնագետի որոկավորումը սույն չափորոշիչներով ներկայացվող պահանջները և ընտրովի դասընթացների բովանդակությունը ըստ կրթաբլոկների:
Ավարտական որոկավորման /դիպլոմային/ աշխատանքի կառուցվածքում պետք է ներառվեն հետևյալ բաժինները՝ ներածություն, գրականության տեսություն, կազմակերպության ռեսուրսային ներուժը, ընդգրկված թեմայի հարցերը, եզրակացություններ և առաջարկություններ:

7.2.3. Պետական քննությանը ներկայացվող պահանջները.

Եզրափակիչ որակավորման (պետական) քննության բովանդակությունը, անցկացման ձևը և ուսանողների գիտելիքների գնահատման չափանիշները սահմանում է բուհը (ֆակուլտետը) և հաստատում բուհի գիտական խորհուրդը: Պետական քննություն հանձնվում են հետևյալ առարկաներից.

I համալիր քննություն

1. Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա
2. Արտադրության կազմակերպումը և պլանավորումը սննդարդյունաբերական ձեռնարկություններում
3. Ագրոպարենային համակարգի կազմակերպությունների կառավարում

I I համալիր քննություն

1. Ձեռնարկատիրական գործունեության կազմակերպումը ԱՊՀ ձեռնարկություններում
2. Մարքեթինգ, ագրարային շուկաներ

3.
ԿԱԶՄՈՂՆԵՐ՝

ՀՀ կրթության և գիտության նախարարությանն առընթեր՝ <u>տնտեսագիտական</u>
մասնագիտությունների ուղղությունը

մասնագիտությունների պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտամեթոդական հանձնաժողովի աշխատանքային խումբը

Տնտ. ֆակ. դեկան, տ.գ.թ., պրոֆ.	Մարգարյան Լ. Ա.
«Ագրոբիզ. կազմ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. պրոֆ.	Դավթյան Գ. Վ.
«Ֆին. և վարկ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.դ. պրոֆ.	Բայադյան Ա. Հ.
«Հ/Հ և աուդիտի» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. դոցենտ	Եղիկյան Ա. Թ.
Հեռ. դեպ. պետ. տ.գ.թ. դոցենտ	Կոսեմյան Է. Ս.
«Ագրոբիզ. կառավ.» ամբ. վարիչ, տ.գ.դ. պրոֆ.	Ղազարյան Է. Ս
«ԱԱՀ էկոնոմիկայի» ամբ. վարիչ, տ.գ.թ. դոցենտ	Հակոբյան Լ. Լ

311102 «Սննդարդյունաբերության էկոնոմիկա և կառավարում» մասնագիտություն
դասիչ, մասնագիտության անվանում
պետական կրթական չափորոշիչը քննարկվել և հաստատվել է

311102 «Սննդ. էկ. և կառ.» պետական կրթական չափորոշիչները մշակող գիտա-
մասնագիտությունների ուղղությունը
մեթոդական հանձնաժողովի 2008թ. հունիսի 4-ի նիստում (արձանագրության թ.14)

Հանձնաժողովի նախագահ՝

<u>ՀՊԱՀ ռեկտոր, տ.գ.դ., պրոֆեսոր</u> ***<u>Ա. Թարվերդյան</u>***

պաշտոնը, գիտ. աստիճանը, կոչումը անուն, ազգանուն

«------------»------------------------------- 200 ---- թ.

Համաձայնեցված է.

ՀՀ ԿԳՆ բարձրագույն և հետբուհական

մասնագիտական կրթության

վարչության պետ՝

____________________ <u>Ռ. Գասպարյան</u>

գիտ. աստիճանը, կոչումը անուն, ազգանուն

«------------»------------------------------- 200 ---- թ.

ազատ էջ